Jesper Bengtsson och Mia Laurén

Arenagruppens rapport om barnfattigdom

arenagruppen

Publicerat i februari 2012

©Författarna och Arenagruppen

Bild: 4028mdk09/Wikimedia Commons

www.arenagruppen.se

Arenagruppen
Drottninggatan 83
111 60 Stockholm
Tel (vx) 08-789 11 60
Fax: 08-411 42 42

1. Inledning **4**
2. Hellre kamp mot barnfattigdom är skattesänkningar **6**
3. Absolut och relativ fattigdom **9**
4. Barnfattigdomens utveckling **12**
Arbetslöshet 15
Fler utan försäkring 15
Ekonomiskt bistånd 16
Transfereringar 18
5. Inte bara ont om pengar **22**
Hälsa 23
Våld och mobbning 24
Betyg 25
6. Barnfattigdom i Storbritannien **27**
New Labours utmaning **28**
Programmet **28**
Barnomsorg 28
Skatteavdrag 29
Barnbidrag 29
Minimilön 29
Föräldraledighet 29
Andra åtgärder 29
Effekterna **30**
Framtiden – vikande trend **30**
Det krävs en dubbel strategi **31**
7. Exemplet Tyskland **32**
Arbetslöshet och nedskärningar 32
Ingen minimilön 33
Höga barnfattigdomstal trots stora offentliga utgifter 34
Tysklands återförening 34
Svårt för ensamstående 34
Invandrare mer utsatta 34
Sociala mönster 35
Stor skillnad i ohälsotalen 35
Politiska åtgärder **35**
Arbetsmarknad 36
Utbildning 36
Transfereringar 36
Framtidsprognoser 36
Slutsatser 37
8. Avslutning **37**
Källhänvisningar **41**
Bilaga 1. Fattigdomens utveckling under 20 år, Social Rapport 2010. ..... **44**
Bilaga 2. Betygsgenomsnitt 2006 och 2009. Arbetarrörelsens tankesmedja. Lika startpunkt? Knappast. **45**
Bilaga 3. Enkätundersökning **46**

1. Inledning

Sverige är ett av världens rikaste länder med ett av de bäst utbyggda välfärdssystemen, ändå finns det även i vårt land barn som växer upp i fattigdom. Det oroväckande är att barnfattigdomen dessutom växer. Det gäller i högsta grad för den relativa barnfattigdomen, mätt som de barn som lever i familjer som har under 60 procent av medianinkomsten. Där har barnfattigdomen ökat konstant under de senaste åren för att i dag omfatta omkring 15 procent av alla barn. Den i allt avgörande förklaringen till den utvecklingen är att Sverige i dag är ett mer socialt kluvet land med större klassklyftor än för 10 eller 20 år sedan.

Vad det gäller den absoluta barnfattigdomen (barn som lever i familjer som uppbär socialbidrag/ekonomiskt bistånd eller som lever med så kallad låg inkomststandard) gick utvecklingen åt rätt håll under hela perioden från 90-talskrisen och fram till 2007–2008. Därefter har av allt att döma även den absoluta barnfattigdomen vänt uppåt. Utvecklingen beläggs av Rädda barnen i organisationens årliga rapport i ämnet, liksom av färska uppgifter från Försäkringskassan, Socialstyrelsen och andra instanser som arbetar med att kartlägga barnfattigdomens utbredning. Det mest oroande är att fler barnfamiljer tycks fastna i längre perioder av fattigdom. Både Barnombudsmannen och Rädda barnen varnar nu dessutom för att välfärdssystemen blivit sämre på att balansera för barnfattigdomens effekter. Systemet fungerar helt enkelt inte utjämnande på samma sätt som tidigare.

I den här rapporten visar vi att svenska folket anser att detta är en helt avgörande samhällsfråga. Enligt en undersökning gjord av Novus Group anser drygt 80 procent att barnfattigdomen är ett mycket eller ganska stort samhällsproblem och en majoritet tror att barn som växer upp i fattigdom löper större risk att själva hamna i fattigdom i vuxen ålder.

På ytan finns det en stor politisk samstämmighet, där företrädare för alla de politiska partierna ville göra barnfattigdomen till en prioriterad fråga. Samtidigt fanns (och finns) det en stor oenighet. Både kring hur man ska definiera barnfattigdom (hur många barn talar vi om? Vad är det egentligen att vara fattig?) men också kring metoderna för att minska barnfattigdomen.

För den utomstående kan den här debatten vara en smula förvirrande. Vad är det egentligen man talar om när man säger barnfattigdom? Vilka begrepp är det debattörerna använder sig av? Och vilka är egentligen de betydelsebärande skillnaderna mellan de som säger sig vilja prioritera barnfattigdomen, men ändå tycks oense om det mesta?

Moderaterna och borgerliga debattörer kritiserar ofta larmrapporterna om barnfattigdom, och den borgerliga regeringen lyfter hellre fram skattesänkningar än direkta satsningar i välfärdssystemet som lösningen på problemet. I den senare prioriteringen tycks de inte ha folkets stöd. Enligt Novus Groups undersökning anser så många som 60 procent att staten ska satsa pengar på att direkt minska barnfattigdomen, snarare än att lägga resurserna på ytterligare skattesänkningar.

Med utgångspunkt från tillgängliga data vill vi med den här rapporten ge en bild av barnfattigdomen i Sverige i dag. Vi beskriver fattigdomens omfång och några av dess effekter. Vi vill också reda ut begreppen i debatten och ge svaret på de ovanstående frågorna. Dessutom gör vi en internationell utblick och jämför utvecklingen i Tyskland

och Storbritannien med den svenska. I fallet med Storbritannien, där den tidigare Labourregeringen genomförde ett åtgärdspaket mot barnfattigdomen, analyserar vi vilka åtgärder som fungerat respektive inte fungerat.

Med detta vill vi ge ett bidrag till debatten om barnfattigdom, som – hur man än väljer att vända och vrida siffrorna – måste betraktas som ett av det moderna samhällets största gissel. Alla politiska ideologier utom de genuint konservativa anser att människor bör ha lika startpunkt i livet. Vänster och höger träter om hur stora skillnaderna ska tillåtas vara i utfallet, hur mycket som ska skilja i lön och förmögenhet och andra resurser mellan vuxna människor, men de allra flesta anser ändå att barn ska ha samma möjligheter.

Det är en del av vårt samhälles självbild. Om detta inte stämmer, om startpunkten är ojämlik, har samhället ett grundläggande problem, och det är helt avgörande att vi inte tappar bort frågan om hur barnfattigdomen kan minska.

Rapporten är skriven på uppdrag av 6F – fackförbund i samverkan, Byggnads, Elektrikerna, Fastighets, Målarna, Seko och Transport.

Stockholm

21 november 2011

Jesper Bengtsson Mia Laurén

2. Hellre kamp mot barnfattigdom är skattesänkningar

På sommaren 2011 blev frågan om barnfattigdom i Sverige en avgörande fråga i samhällsdebatten. Det märktes bland annat i den politiska retoriken – Socialdemokraternas partiledare Håkan Juholt tog upp frågan redan i sitt installationstal på den socialdemokratiska partikongressen i mars 2011. ”Det finns ingenting viktigare”, sade han. ”Barnfattigdomen är oacceptabel. Sverige ska inte vara ett land där hundratusentals barn tvingas leva i fattigdom. Det är en skam för Sverige!”.
Flera av de andra partierna hakade på, och plötsligt talade alla om den nya barnfattigdomen, och vilka åtgärder som bäst lämpade sig för att bekämpa den. De politiska partierna var inte alls överens om metoderna, men de var överens om att problemet var värt att diskutera. Vi återkommer senare i den här rapporten till den politiska debatten, liksom till frågan om hur den faktiskt ser ut i Sverige 2011.
Till att börja med vill vi dock konstatera att själva prioriteringen, att lyfta barnfattigdomen som en av de viktigaste politiska frågorna, har ett starkt stöd bland medborgarna. Under arbetet med den här rapporten bad vi
Novus Group göra en opinionsundersökning. Den första frågan handlade om själva grundfrågan: Är barnfattigdomen ett problem över huvud taget, och hur stort uppfattar man i så fall att det är?

Som utgångspunkt tog vi Rädda barnens senaste årsrapport om barnfattigdomen i absoluta mått, som presenterades i februari 2011. Den visade att 220 000 barn, eller 11,5 procent av alla barn, lever i fattigdom.

Resultatet av undersökningen visar ett närmast överväldigande stöd för att frågan om barnfattigdom faktiskt bör stå högt på den politiska dagordningen. Över 80 procent av de som svarat anser att det är ett mycket eller ganska stort problem att barn växer upp i fattigdom. Kvinnor tycker att problemet är något viktigare än män, och äldre tycker att det är ett något större problem än yngre, men inte i någon av dessa grupper är det färre än hälften som anser att det är ett ganska eller mycket stort problem. (Resultaten av undersökningen redovisas i sin helhet i bilaga 3).

Tabell 1

Fråga: Enligt Rädda Barnen levde 220 000 barn i fattigdom i Sverige under 2008. Det vill säga 11,5 procent av alla barn i Sverige. Med barnfattigdom menas barn som växer upp i hushåll som får socialbidrag och/eller har låg inkomststandard. Tycker du att det är ett stort eller litet problem för hela samhället att barn i Sverige växer upp i fattigdom?

Ett mycket stort problem	49%
Ett ganska stort problem	32%
Ett varken stort eller litet problem	11%
Ett ganska litet problem	5%
Ett mycket litet problem	2%
Vet inte	1%

Det mycket tydliga resultatet skulle kunna tolkas som en reaktion på den politiska debatten och de olika rapporter om Barnfattigdom som publicerats under 2011, som vi berättar mer om senare i rapporten. Men det skulle också kunna tolkas som att det i vårt samhälle finns en grundmurad uppfattning att människor ska ha någotsånär lika startpunkter i livet. Orättvisa villkor i barndomen går inte att förklara eller motivera med att människor presterar olika och därför också bör belönas olika. Barn kan inte själva, ens i den mest nyliberala av världsbilder, skyllas för de sociala och ekonomiska orättvisorna i ett samhälle.

Undersökningen visar också att det finns ett stöd för uppfattningen att sämre ekonomiska villkor under uppväxten kan ha en negativ inverkan på ens möjligheter att klara sig bra ekonomiskt senare i livet. Att en ojämlik startpunkt ger ojämlikhet för vuxna.

Hållningen stöds tydligast av män och medelålders, men inte i någon grupp är det fler som hävdar att det främst är andra faktorer som påverkar ens ekonomiska utfall senare i livet.

Tabell 2

Fråga: Tror du att barn som växer upp i fattiga familjer har svårare att klara sig bra ekonomiskt senare i livet än andra barn?

Ja, de möter nog oftare större problem ekonomiskt	51%
Nej, det är främst andra faktorer som påverkar var man hamnar senare i livet	41%
Vet inte	8%

Det mest intressanta är dock svaret på den tredje frågan, som handlar om vilken väg politikerna bör välja för att komma till rätta med barnfattigdomen.

Det finns, som vi också kommer se senare i den här rapporten, en rad olika ståndpunkter när det gäller frågan om vilka åtgärder som bäst lämpar sig för att nå målet om minskad barnfattigdom. Sveriges moderatledda regering lutar sig i huvudsak mot den så kallade arbetslinjen och är mindre intresserad av stöd till de som *de facto* hamnat i arbetslöshet eller av andra skäl lever under fattiga förhållanden. Trots att arbetslösheten under många år nu legat runt 8–9 procent och trots att många av de – främst ensamstående mammor som kan definieras som fattiga – faktiskt redan har ett jobb, dock ett lågbetalt eller en arbetstid som inte är heltid.

När Moderaternas gruppledare i riksdagen, Anna Kinberg Batra, talade om barnfattigdomen på ett seminarium i regi av Rädda barnen under Almedalsveckan 2011 lutade hon sig helt mot denna så kallade arbetslinje, och hävdade bland annat att skattesänkningarna, de så kallade jobbskatteavdragen, varit det främsta vapnet mot barnfattigdomen under de borgerliga regeringsåren.

Moderaternas partisekreterare Sofia Arkelsten och riksdagsledamoten Mats Gerdau gick på samma linje i en debattartikel i Aftonbladet där de ifrågasatte de rödgrönas politik på området:

"Fortfarande återstår en hel del att göra för att människor ska få mer makt över sina egna liv. Eftersom det är människor utan jobb som är mest utsatta, både ekonomiskt och socialt, så är arbetslinjen den bästa fattigdomsbekämparen. Den måste vi slå vakt om, och inte avveckla och ersätta med bidragslinjen som de rödgröna vill.

Ungefär samtidigt, i juni 2011 presenterade Rädda barnen ännu en rapport (*Välfärd – inte för alla*), som granskade familjepolitiken och dess fattigdomsreducerande effekter. Studien visade att den relativa barnfattigdomen stadigt skulle legat på mellan 24 och 26 procent utan de familjepolitiska bidrag och försäkringar som administreras via Försäkringskassan. Det vill säga:

– Försäkringar: föräldrapenning, tillfällig föräldrapenning, havandeskapspenning, pensionsrätt för barnår, barnpension och efterlevandestöd till barn.

– Generella bidrag: barnbidrag, inklusive flerbarnstillägg, och adoptionsbidrag.

– Behovsprövade bidrag: bostadsbidrag, underhållsstöd och vårdbidrag.

Rapporten konstaterade att familjepolitiken inte har samma fattigdomsutjämnande effekt som tidigare. Fram till 2003–2004 låg den relativa barnfattigdomen på cirka 10 procent efter familjepolitiska insatser och därefter har den successivt ökat till 15,2 procent 2009.

Rädda barnen rekommenderade en total översyn av familjepolitiken för att säkerställa att den även i framtiden kan leva upp till sina ambitioner att minska barnfattigdomen. Rapportens författare, socialforskaren Tapio Salonen konstaterade också att kostnaden för att helt utradera barnfattigdomen genom direkta stöd (bidrag och socialförsäkringar till exempel) till de barn som växer upp i familjer som antingen tar emot socialbidrag eller lever med låg inkomststandard skulle vara 15 miljarder kronor om året. Det råkar vara lika mycket som regeringen beräknar att det femte jobbskatteavdraget skulle kosta statskassan. Som en effekt av den ekonomiska nedgången och krisen i den internationella ekonomin har Anders Borg visserligen meddelat att detta skatteavdrag skjuts på framtiden, men så snart ekonomin tillåter det kommer det av allt att döma åter att vara en viktig del av regeringens politik. Därför ville vi kontrollera opinionens prioritering i den här frågan.

Hela 61 procent svarade att de gärna skulle avstå från ett femte jobbskatteavdrag om pengarna gick till direkta stöd till de familjer som lever i fattigdom. Endast 20 procent svarade nej och nästan lika många (19 procent) svarade att de inte vet.

Tabell 3

Fråga: Socialforskaren Tapio Salonen har räknat ut att det skulle kosta ca 15 miljarder att bli av med barnfattigdomen i Sverige. Det är nästan exakt samma belopp som det femte jobbskattavdrag som regeringen planerar att genomföra under mandatperioden. Skulle du vara beredd att avstå ytterligare en skattesänkning och i stället lägga alla 15 miljarder på att minska barnfattigdomen?

Ja	61%
Nej	20%
Vet inte	19%

Vi inser att det finns metodproblem i frågan. Skulle lika många svara så om man samtidigt inkluderade uppgifter om det antal jobb som ett jobbskatteavdrag teoretiskt kan tänkas ge? Det vet vi inte. Men resultatet är så anslående att det ändå ger en tydlig fingervisning om vilken prioritering väljarna/medborgarna anser att politiken bör göra i det rådande läget.

Men är det alldeles självklart vad man menar när man säger att det finns barnfattigdom i samhället? De skiftande åsikterna i debatten antyder att så inte är fallet. Politikerna är, som vi redan visat, oense om metoderna, men de är även oense om hur man ska definiera barnfattigdom.

3. Absolut och relativ fattigdom

Den avgörande skillnaden i synen på hur man ska definiera barnfattigdom, eller för den delen fattigdom i allmänhet, går mellan en absolut och en relativ definition. Absolut fattigdom är ett mått som går ut på att människor är fattiga om deras levnadsomständigheter är under en viss nivå, helt oberoende av hur andra i det samhället lever.

Världsbanken använder till exempel ett absolut mått när man drar gränsen för "extrem fattigdom" vid de som tjänar mindre än 1,25 dollar om dagen. Samma mått på extrem fattigdom används inom FN när man inom ramen för de så kallade millenniemålen talar om att halvera den extrema fattigdomen till år 2015.

Det säger sig själv att få om ens någon skulle vara fattig i Sverige om man använde en sådan definition. Då skulle fattigdomen vara koncentrerad till länderna i tredje världen, främst Afrika och Asien, samtidigt som den snabba ekonomiska utvecklingen i länder som Kina och Indien snabbt och dramatiskt är på väg att minska fattigdomen.

Att vara fattig i Sverige måste med andra ord betyda något annat.

Här brukar forskare och politiker ofta använda försörjningsstödet (socialbidrag) som ett absolut mått. Normen för socialbidrag/försörjningsstöd upprättades av Socialstyrelsen 1985 och nivån justeras varje år av regeringen.

Problemet med det måttet är att det är politiskt definierat. Regeringen skulle, i alla fall teoretiskt, kunna "minska" antalet fattiga genom att inte skriva upp normen under några år. Dessutom har innehållet i normen inte ändrats sedan 1985. Det betyder att det som anses vara en skälig levnadsnivå i dag i form av kläder, skor, mat, boende och andra materiella villkor, är det samma som för 26 år sedan, trots att samhället runt omkring har utvecklats dramatiskt sedan den tiden. Det anses till exempel inte vara skälig levnadsstandard att inneha en dator, vilket för barn och ungdomar kan vara ett stort handikapp när allt mer av skolundervisning och socialt umgänge försiggår på nätet.

Ett annat absolut mått på fattigdom är det man brukar kalla för ”låg inkomststandard”. Måttet tar sin utgångspunkt i den nivå för rimliga levnadsomkostnader som Konsumentverket varje år tar fram. Enligt den nivå som fastställts för 2011 kostar till exempel livsmedel för en person mellan 31 och 60 år 1580 kronor i månaden om alla måltider äts i hemmet. För ett barn mellan 3 och 5 år är motsvarande kostnad 900 kronor i månaden. För en person mellan 31 och 49 år beräknar Konsumentverket att kläder och skor kostar minst 530 kronor i månaden, och för ett barn mellan 4 och 6 år kostar det 440 kronor.

Det är med andra ord inga stora belopp som räknas in i begreppet skälig levnadsstandard. En person som har en disponibel inkomst som understiger dessa lägsta nivåer (med bostadskostnader och andra basala utgifter inräknade) anses ha låg inkomststandard.

Det andra sättet att mäta fattigdom är att använda ett relativt mått. Inom EU antog man 1984 en definition som säger att "fattiga är de vars materiella, kulturella och sociala resurser är så begränsade att de utestänger dem från att leva med den lägsta accepterade standarden i det samhälle som omger dem.”

Att definiera fattigdomsgränsen på det sättet innebär att den kommer att variera med den ekonomiska utvecklingen. När medianinkomsten stiger så kommer även låginkomstgränsen att röra sig uppåt.

Konkret har EU definierat den som fattig som lever på mindre än 60 procent av medianinkomsten i ett land. Det skulle betyda att 78 miljoner människor år 2009 levde i fattigdom inom EU:s gränser, trots att ytterst få av dem skulle definieras som fattiga i absoluta termer.

Ett sätt att läsa debatten under 2011 är att se det som en konflikt mellan dessa båda fattigdomsbegrepp. Moderaten Jan Ericsson skriver till exempel i Svenska Dagbladet:

”Låt vara att det går att mäta fattigdom på olika sätt och att fattigdom i Sverige är något helt annat än fattigdom i utvecklingsländer, men oavsett om man väljer att mäta i absoluta eller relativa tal är det ett faktum – och en fortsatt stor utmaning – att alltför många barn växer upp i fattigdom i Sverige. Gränsen för försörjningsstöd (tidigare socialbidrag) får numera sägas vara allmänt accepterad som en gräns för skälig levnadsnivå och därmed även för vad som kan betraktas som fattigdom.”

DN:s ledarsida skriver inte rakt ut att man ansluter sig till den definitionen, men argumentationen i de flesta artiklar antyder att den relativa fattigdomen är irrelevant och det absoluta måttet mer giltigt. Den 1 juli 2011 skrev till exempel Martin Liby Alonso: ”Rädda Barnen använde ett relativt fattigdomsbegrepp. Fattigt är det barn som växer upp i en familj vars inkomst är lägre än 60 procent av medianinkomsten. Man konstaterade att andelen barn som växer upp i sådana familjer – och därmed

barnfattigdomen – har ökat till över 15 procent. Samtidigt har ingen inkomstgrupp fått mindre pengar i plånboken. Låginkomsttagare har det bättre ställt. Det är bara det att de med en medianinkomst har fått det ännu bättre. Klyftan har ökat. Fattigdom likställs med ojämlikhet."

I en annan artikel på ledarsidan skrev Hanne Kjöller:

"Sedan var det detta med begreppen. Jag vet inte om det är för att jag på andra kontinenter kommit i kontakt med verklig fattigdom – där man varken har mobiltelefon, gymnastikskor eller mat på bordet – som jag tycker att Rädda Barnens ordval förfelar sitt syfte. Visst finns armod. Men det handlar mindre om att familjer inte skulle ha mat för dagen och mer om en mer övergripande resurssvaghet."

Statistik från SCB (Välfärd nr 3 2010) visar också att man får helt olika svar på hur fattigdomen bland barn utvecklats beroende på vilket av dessa mått man använder.

Tabell 4

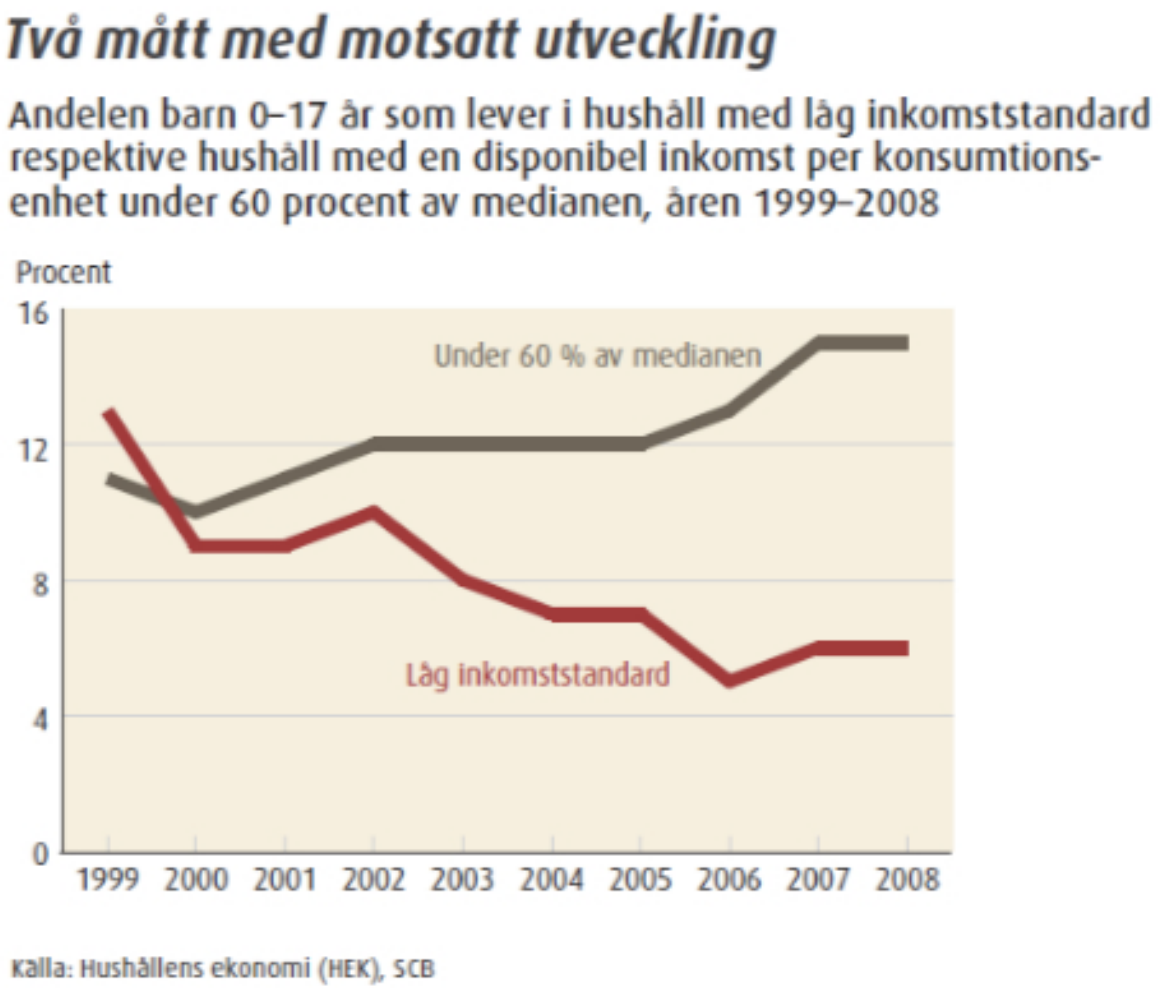

Enligt det relativa fattigdomsmått som EU använder, har barnfattigdomen ökat från 12 till 15 procent mellan 2005-2008. De disponibla inkomsterna har ökat i alla

inkomstgrupper, även i de med lägre inkomst. Skillnaden är att ”ökningen har varit större för vissa grupper”, skriver SCB i en rapport som redovisar siffrorna för 2009.

Det är alltså uppenbart att beroende på vilket mått på fattigdomsnivån man använder, det relativa eller absoluta, får olika svar på om barnfattigdomen ökar eller minskar.

Ett annat sätt att betrakta frågan om fattigdom (och därmed barnfattigdom) är att luta sig mot nobelpristagaren i ekonomi Amartya Sen. Han utgår från ett absolut fattigdomsbegrepp (mat, kläder, tak över huvudet) men konstaterar för det första att detta begrepp måste kompletteras med det moderna samhällets nyttigheter, som till exempel sjukvård och utbildning. För det andra måste man även räkna in ett relativt fattigdomsmått, som enligt Sen bäst kan beskrivas som en brist på möjligheter att ta sig ur fattigdom. Om man lever under sådana omständigheter att man i det samhälle som omger en inte kan göra val som gör att man lyfter sig ur fattigdom, då är man också fattig. För barn skulle ett sådant begrepp kunna handla om en fattigdom som visar sig i minskade livschanser senare i livet, och som vi ska se senare är den sortens fattigdom mycket nära länkad till ekonomisk fattigdom, både det relativa och det absoluta inräknade.

Rädda Barnen, som varje år gör en rapport om barnfattigdomens utveckling, använder sig av de båda absoluta fattigdomsmåtten (socialbidrag/ekonomiskt bistånd och låg inkomststandard) och gör en sammanräkning av dessa två grupper. Men organisationen menar trots detta att det kan vara relevant att använda måttet 60 procent av medianinkomsten, eftersom levnadsvillkoren för barn avgörs av hur de har det i förhållande till andra. Att inte kunna följa med på sådant som kompisarna ska göra, eller ha råd att köpa det som andra har, kan bland annat påverka barnens självförtroende och skapa minskad framtidstro.

Ett problem med att mäta utvecklingen av barnfattigdomen i Sverige är att statistiken släpar efter två eller tre år. Fram till tidig höst 2008 var det fortfarande högkonjunktur i Sverige. Sedan slog finanskrisen till. Det vore fel att tala om utvecklingen av barnfattigdom utan att både studera utvecklingen över lite längre tid, och försöka analysera vilka konsekvenser den ekonomiska krisen fått.

4. Barnfattigdomens utveckling

Att tala om barnfattigdom kan på ett sätt leda fel. Det finns ju egentligen inga fattiga barn, däremot finns det barn som växer upp i fattiga familjer. Och om det är något som blivit tydligt under de senaste 20 åren, så är det att barn till ensamstående (främst ensamstående mödrar) och barn till föräldrar med bakgrund i ett annat land har det svårast i det moderna Sverige.

Studerar man utvecklingen av fattigdom under de senaste 20 åren är det också uppenbart att den ekonomiska utvecklingen är den enskilt mest avgörande faktorn för nivån på den absoluta fattigdomen. Krisen som bröt ut på hösten 1992 och sedan

präglade Sveriges ekonomiska liv under flera år höjde fattigdomsnivåerna. Utvecklingen går att studera i detalj i Socialstyrelsens Social Rapport 2010.

Bland samtliga svenskar var andelen mycket fattiga 2,5 procent mellan 1993 och 1998. Andelen med mycket begränsad ekonomi var 27,3 procent. Mellan 2003 och 2007, som var ekonomiska framgångsår för Sverige, hade andelen mycket fattiga sjunkit till 1,9 procent och andelen med mycket begränsad ekonomi till 14,1 procent.

Går man ned på enskilda grupper framträder en mer oroväckande utveckling. Bland utrikes födda som varit i Sverige 6–10 år var andelen mycket fattiga 7,3 procent under den första mätperioden och mellan 2003 och 2007 hade det bara sjunkit till 6 procent. Andelen med mycket begränsad ekonomi var under samma perioder 54,8 respektive 41,5 procent.

Skillnaden mellan den här gruppens fattigdom och riksgenomsnittet visar om inte annat på den enorma sociala klyfta som vuxit fram i Sverige under de senaste 20 åren.

Studerar man gruppen ensamstående kvinnor med barn visar det sig att andelen mycket fattiga ligger ganska nära riksgenomsnittet, medan andelen med mycket begränsad ekonomi slår i taket. Mellan 1993 och 1998 levde 62,1 procent av de ensamstående kvinnorna med barn med en mycket begränsad ekonomi. Mellan 2003 och 2007, framgångsåren, var siffran fortfarande så hög som 38,3 procent.

Dock måste sägas att Social rapport konstaterar att de allra flesta grupper, även de fattigaste, fick det bättre under perioden efter den ekonomiska krisen på 1990-talet. SCB:s inkomstundersökning visar samma utveckling; inkomsterna har ökat i alla grupper, med en genomsnittlig inkomstökning på cirka 30 procent mellan 1999 och 2008. Inkomststandarden ökade mest i familjer som redan innan 2007 hade en relativt hög ekonomisk standard. Barnfamiljerna med sämre ekonomi fick däremot känna av en mindre höjning eller ingen höjning alls. Inkomstspridningen har procentuellt varit mindre bland låginkomsthushåll. Framförallt är det ensamstående med barn, unga och familjer som nyligen kommit till Sverige som i lägre grad tagit del av det ekonomiska uppsvinget de senaste tio åren.

Mellan 1999 och 2008 hade ensamstående kvinnor med barn en inkomstökning på 18,1procent. Bland sammanboende med barn var ökningen 35,7 procent. Bland utrikesfödda är inkomsterna endast 77 procent av nivån för födda inom Sverige. Lägst inkomster har de med kortast vistelsetid i Sverige (SCB 2010).

Tabell 5.

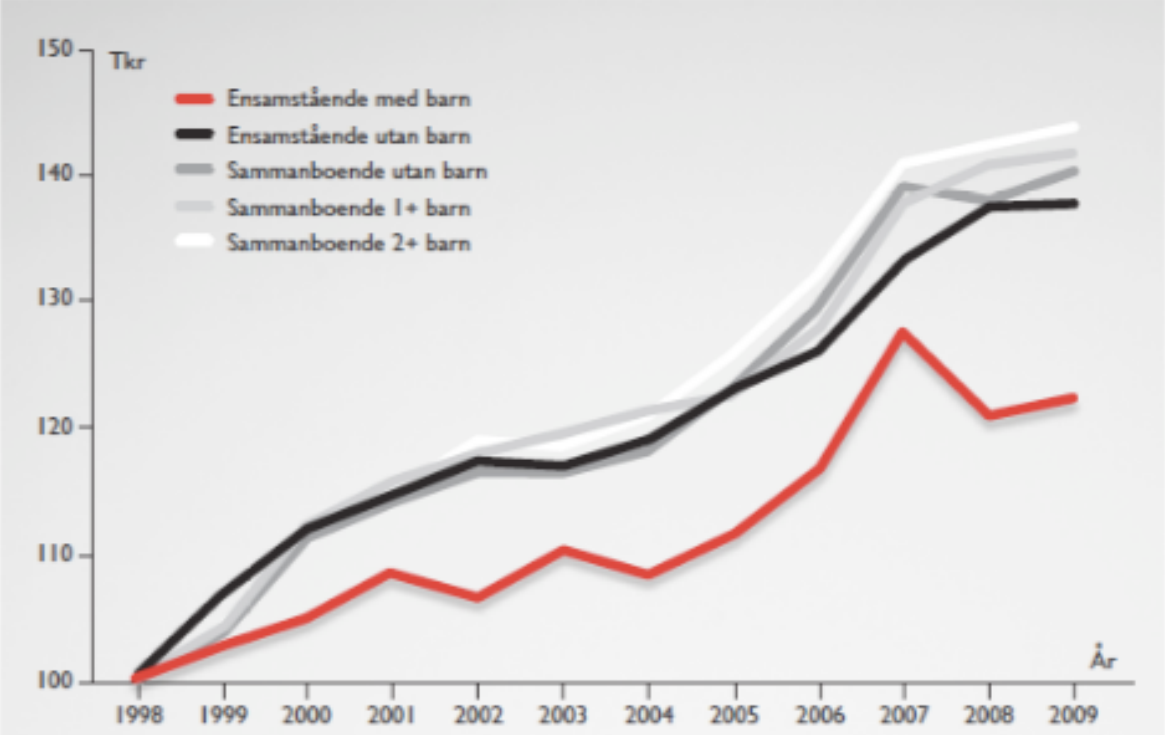

Diagram 2. Utveckling av disponibel inkomst per konsumtionsenhet efter hushållstyper 1998-2009. Inkomster i fast pris för individer i barnhushåll. Källa: Försäkringskassan 2010, s. 39. Uppgifterna för 2009 är prognosbaserade.

(Salonen, Rädda Barnen 2011)

Den här samlade statistiken bekräftar alltså bilden av att klassklyftorna ökat.

Men studerar man den tillgängliga statistiken av utvecklingen efter 2007, när den ekonomiska krisen drabbat Sverige och världen, finner man oroande tecken på att även den absoluta barnfattigdomen är på väg att öka.

Dels visar Rädda Barnens årsrapport från februari 2011 på ett trendbrott. Den visade att barnfattigdomen, som stadigt minskade fram till 2007, ökade från 209 000 till 220 000 år 2008. Författaren Tapio Salonen menade också att allt pekar på en ytterligare förstärkning av den negativa trenden när statistiken för 2009 och 2010 blir tillgänglig.

– Det finns inte heller något som tyder på att 2011 skulle bli ett bättre år, sade han i en intervju i Svenska Dagbladet.

Vi har här valt att fokusera på några tendenser där det redan nu går att konstatera att Salonens prognos är riktig, och att det dessutom tycks tydligt att människor oftare fastnar i långvarig fattigdom i dag jämfört med för några år sedan.

Arbetslöshet
Att bekämpa arbetslösheten och skapa nya jobb är i stort sett alla partier och forskare överens om är den mest centrala åtgärden för att bekämpa barnfattigdomen. Efter krisen på 1990-talet har arbetslöshetssiffrorna inte gått ned till den nivå de låg på under 80-talet, trots snabb konjunkturåterhämtning. Att färre personer är i sysselsättning får konsekvenser för dagens ekonomiska kris. Enligt Socialstyrelsen (Social rapport 2010) slår arbetslösheten svårast mot de som har minst, det vill säga ensamstående mödrar, nyanlända invandrare, funktionshindrade och ungdomar.

Cirka 5 procent av alla barn hade en förälder som var arbetslös 2009, vilket är en ökning med 4 procent bland papporna och 3 procent bland mammorna i jämförelse med 2008. 14 procent av barns mammor och 4 procent av barns pappor stod utanför arbetskraften 2009 (Upp till 18 2010). På 2000-talet var ökningen av arbetslösa som störst mellan 2007 och 2009 för att sedan ha avtagit något.

Sommaren 2011 har finanskrisen slagit till ännu en gång, nu som en europeisk skuldkris. Än är det alltför tidigt att säga hur det påverkar barnfattigdomstalen, men sett till hur kriserna på 1990-talet och 2008 drabbade arbetsmarknaden finns en risk att kommande kris kommer att bidra till ännu fler arbetslösa och där fler barnfamiljer riskerar att hamna i ett ekonomiskt utsatt läge.

Tabell **6.**

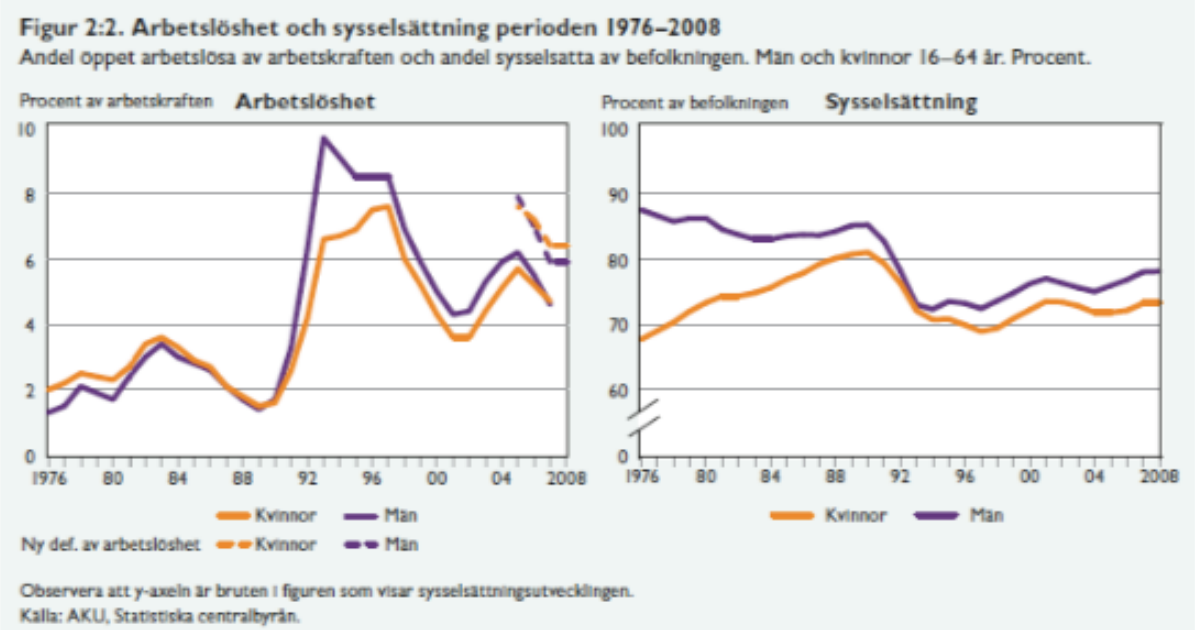

(Källa: Försäkringskassan)

Fler utan försäkring
Precis innan massarbetslösheten slog till 2008 höjdes avgifterna i a-kassorna, vilket gjorde att tusentals arbetstagare gick ur och därmed stod helt utan arbetslöshetsförsäkring. Några år senare kan man se att många oförsäkrade blev utan jobb. Ungefär 1,3 miljoner arbetsföra svenskar står utanför försäkringen.

Kraven för att få ersättning har också blivit tuffare. Efter att de skärpta reglerna infördes 2007 får nu bara cirka hälften av de öppet arbetslösa ersättning från a-kassan. Många av de som står utan arbetslöshetsförsäkring är unga eller invandrare som försöker etablera

sig på arbetsmarknaden. Att fler står helt utan arbetslöshets- eller sjukförsäkring drabbar även barnfamiljer, som tvingas hitta inkomster på andra sätt, bland annat hos socialkontoren för att få pengar till hyra och mat.

När den ekonomiska krisen slår till 2011 förändras också prognoserna för 2012. Finansdepartementet uppskattade i somras att arbetslösheten kommer stiga från 7,5 procent 2011 till 7,8 procent 2012. Andra prognoser har talat om en något högre arbetslöshet för nästa år.

Ekonomiskt bistånd

I samma takt som människor blir arbetslösa och står utan arbetslöshetsförsäkring, så ökar utbetalningarna av ekonomiskt bistånd (tidigare socialbidrag) till barnfamiljerna. Förra året levde nästan var tionde barn, eller åtta procent i ett biståndshushåll. Det är en ökning med 15 000 barnfamiljshushåll sedan 2006. Högst andel var det i Sorsele, där 21 procent av barnen i åldrarna 0–17 år bodde i biståndshushåll. Lägst andel var det i Färjelanda och Vellinge, under en halv procent. Under 2010 betalades 11,6 miljarder kronor ut till alla bidragstagargrupper, vilket är en ökning med fyra procent sedan 2009 (inklusive introduktionsersättning). Den utbetalade summan till motsvarade grupper har sedan minskat med tre procent första och andra kvartalet 2011 i jämförelse med samma period 2010. Däremot har kommunernas utbetalningar till biståndsmottagare som inte är flyktingar ökat med två procent i jämförelse med 2010 (Socialstyrelsen 2011).

Försäkringskassans statistik visar att det är framförallt föräldrar som är utrikesfödda och ensamstående kvinnor med barn som tar emot bidragen. Förra året var det hela 24 procent av alla ensamstående kvinnor med barn i jämförelse med motsvarande grupp som tog emot bistånd under någon del av året. En betydligt större andel än för andra typer av hushåll.

Tabell 7.

Diagram A. Antal biståndsmottagare och biståndshushåll, samt långvariga biståndsmottagare 2001-2010

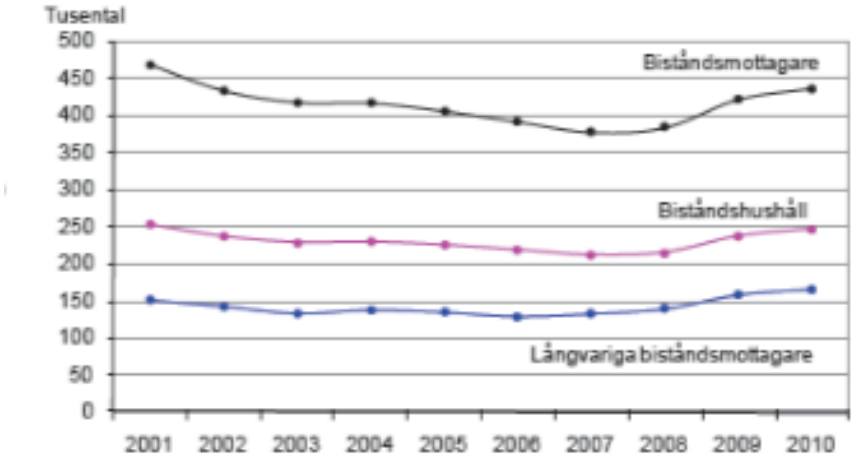

(Källa: Socialstyrelsen 2011)

Statistiken från Socialstyrelsen bekräftar att allt fler arbetslösa vänder sig till Försäkringskassan när de står utan inkomst och inte är berättigade eller är medlemmar i en a-kassa:

”Bland de knappt 277 500 personer som fick ekonomiskt bistånd 2010 var arbetslöshet det vanligaste försörjningshindret. Det berörde 38 procent. Sedan följer ”arbetshinder, sociala skäl” och sjukskrivning med läkarintyg, som var försörjningshinder för tio respektive sju procent av de som fick bistånd. ” (Socialstyrelsen 2011)

Tabell 8.

Sveriges officiella statistik

Tabell 3 Biståndshushåll[1] fördelade efter inrikes respektive utrikes födda, hushållstyp och antal barn, 2010

Hushållstyp, antal barn	Samtliga biståndshushåll	Biståndshushållets födelseland				
		Inrikesfödda	Utrikes födda[2,3] exklusive flyktinghushåll	därav både registerledare och dennes ev. sammanboende är utrikesfödda[3,4]	Flyktinghushåll	därav flyktinghushåll med enbart introduktionsersättning
Samtliga hushåll	**247 210**	**127 651**	**87 192**	**83 862**	**32 367**	**15 314**
- utan barn	173 151	100 237	52 882	51 611	20 032	10 705
- med barn	74 059	27 414	34 310	32 251	12 335	4 609
därav med 1 barn	35 006	16 044	14 641	13 637	4 321	1 671
med 2 barn	21 554	7 687	10 194	9 563	3 673	1 396
med 3 barn	10 282	2 574	5 427	5 163	2 261	836
med 4 eller fler barn	7 237	1 109	4 048	3 888	2 080	706
Ensamstående kvinnor	**99 360**	**55 400**	**33 344**	**33 344**	**10 616**	**5 921**
- utan barn	61 046	36 407	17 886	17 886	6 753	3 984
- med barn	38 314	18 993	15 458	15 458	3 863	1 937
Ensamstående män	**105 032**	**64 088**	**29 755**	**29 755**	**11 189**	**6 109**
- utan barn	97 831	60 126	27 112	27 112	10 593	5 779
- med barn	7 201	3 962	2 643	2 643	596	330
Ensamstående	**204 392**	**119 488**	**63 099**	**63 099**	**21 805**	**12 030**
- utan barn	158 877	96 533	44 998	44 998	17 346	9 763
- med barn	45 515	22 955	18 101	18 101	4 459	2 267
därav med 1 barn	24 743	13 976	8 680	8 680	2 087	1 005
med 2 barn	12 961	6 353	5 419	5 419	1 189	615
med 3 barn	5 053	1 939	2 487	2 487	827	348
Sammanboende par[4]	**41 508**	**7 698**	**23 846**	**20 516**	**9 964**	**3 061**
- utan barn	13 032	3 280	7 651	6 380	2 101	723
- med barn	28 476	4 418	16 195	14 136	7 863	2 338
därav med 1 barn	10 209	2 035	5 951	4 947	2 223	663
med 2 barn	8 589	1 331	4 774	4 143	2 484	781
med 3 barn	5 203	632	2 938	2 674	1 633	490
med 4 eller fler barn	4 475	420	2 532	2 372	1 523	404
Övriga hushåll[5]	**1 310**	**465**	**247**	**247**	**598**	**223**

1) Inklusive hushåll som fått introduktionsersättning enligt lagen (1992:1068) om introduktionsersättning för flyktingar och vissa andra utlänningar.
2) Minst en av registerledaren och dennes ev. sammanboende är utrikesfödda.
3) Inklusive okänt födelseland.
4) Här jämställs samboende, registrerade partnerskap och gifta par.
5) Med övriga hushåll avses dels hushåll som enbart innehåller barn under 18 år, dels hushåll med okänd hushållstyp.

Ekonomiskt bistånd årsstatistik 2010 39

En närmare titt i statistiken visar att det var fler utrikesfödda med barn som tog emot biståndet än de inrikesfödda med barn. Bland ensamstående kvinnor med barn var det drygt 38 000 som tog emot bistånd 2010, bland män med barn var motsvarande siffra 7 201.

En av de viktigaste och mest alarmerande nya uppgifterna var att andelen långvariga biståndsmottagare har ökat. Med detta menas den som tagit emot bidraget under 10

månader eller mer under ett år. De senaste fyra åren har andelen långvariga mottagare av biståndet ökat från 130 700 till 166 100. Under de senaste åren har fler alltså fastnat i ett mer permanent utanförskap.

Tabell 9.

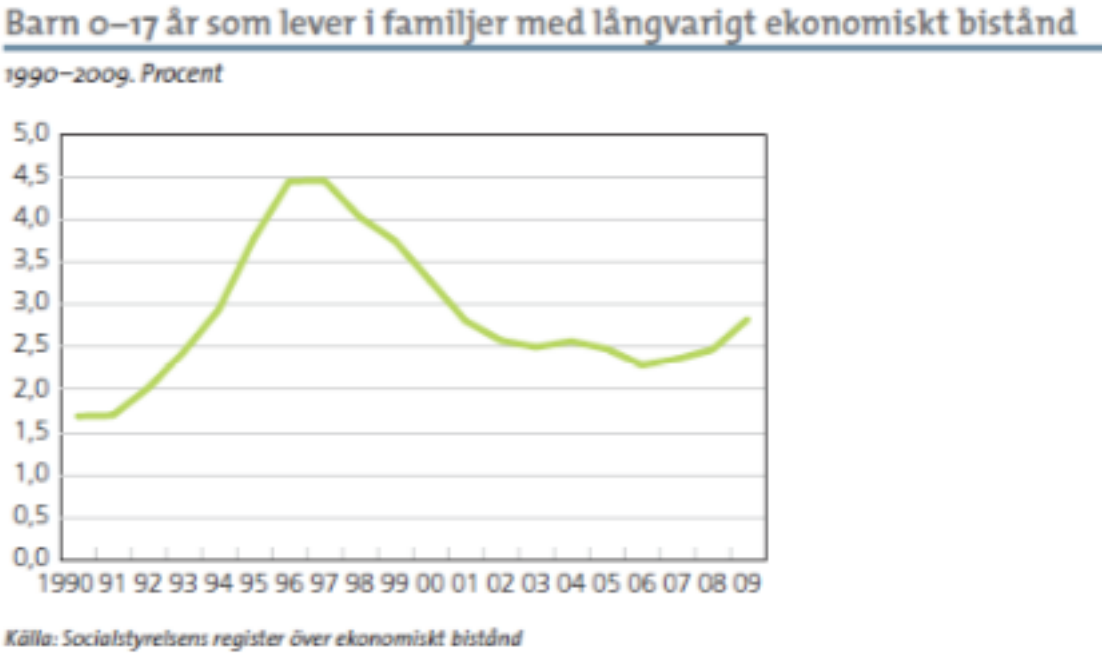

En annan fattigdomsfaktor är antalet papperslösa. Enligt uppskattningar (Upp till 18, 2010) lever 2000 – 3000 barn i Sverige med föräldrar som är papperslösa. Dessa lever helt utanför systemet och har inte rätt till ersättningar vare sig från a-kassan eller försäkringskassan. Föräldrarna är hänvisade till arbeten inom den informella marknaden, där risken att bli underbetald eller utnyttjad är stor. Att leva som gömd betyder också att man behöver flytta ofta och att oron för en oviss framtid är hög. Kontakter med exempelvis sjukvården försvåras också när man inte har ett personnummer.

Transfereringar

För att jämna ut skillnaderna mellan dem som har mer eller mindre är familjepolitik och transfereringar avgörande. Familjepolitiken syftar till att öka möjligheterna för föräldrar att påverka sin situation och öka valfriheten. Det är också en förutsättning för att kunna ha ett aktivt yrkesliv, och är speciellt viktigt för ensamstående föräldrar.

Förmånerna delas upp under tre olika kategorier

- Försäkringar
- Generella bidrag
- Behovsprövade bidrag

Under 2010 var utgifterna för den ekonomiska familjepolitiken drygt 65 miljarder kronor. Ensamstående med barn tog emot 23 procent av transfereringarna. Cirka 25 procent av utbetalningarna 2010 gick till de 20 procent med lägst ekonomisk standard. Enligt en undersökning från Försäkringskassan (2011) har de behovsprövade bidragen stor betydelse för ensamstående med barn och hushåll med många barn. Men den relativa betydelsen av dessa bidrag har minskat över tid. Försäkringskassan menar att bidragen har en allt mindre effekt för hur många som lyfts ur relativ ekonomisk utsatthet. De utgör också en allt mindre del av hushållens disponibla inkomst. En av förklaringarna är att ersättningsnivåerna inte ökat i samma takt som inkomsterna.

Tabell 10.

Diagram 2.1. Andel med låg ekonomisk standard om den ekonomiska familjepolitiken dras ifrån hushållets disponibla inkomst år 2010

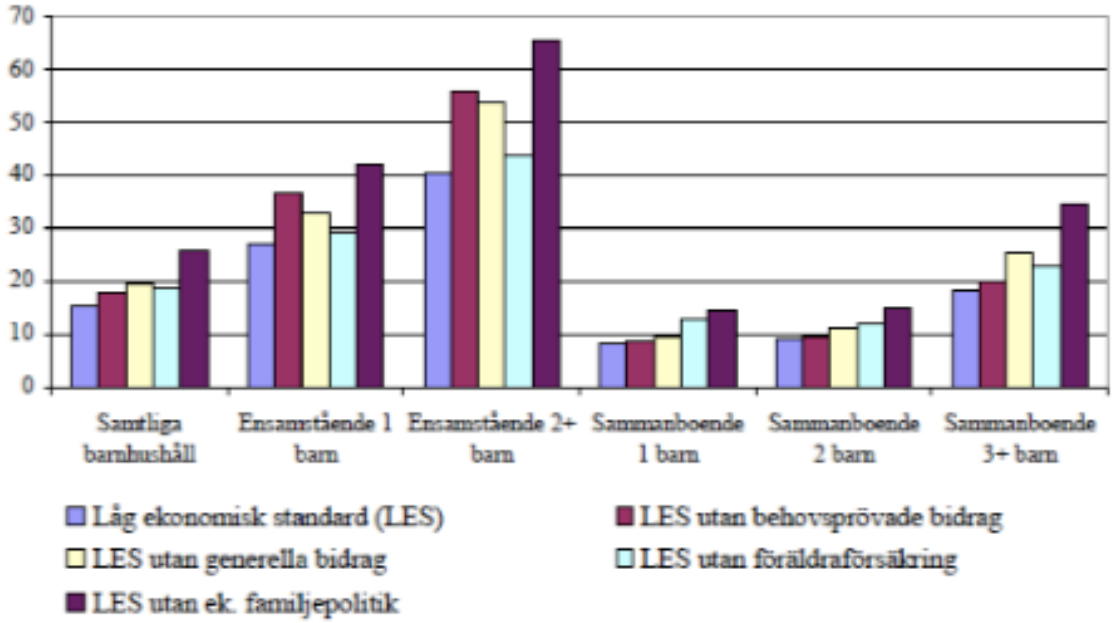

Källa: Hushållens ekonomi 2009 framskrivet med FASIT

Som tabellen ovan visar är bidragen från den ekonomiska familjepolitiken speciellt betydande för ensamstående med flera barn. Om den ekonomiska familjepolitiken skulle tas bort för den gruppen skulle andelen med låg ekonomisk standard öka kraftigt.

Samma slutsats drar Barnombudsmannen i Rapporten *Upp till 18*. Enligt denna skulle barn till framförallt unga föräldrar och barn till föräldrar med utländsk bakgrund löpa mycket större risk att hamna i ekonomisk utsatthet utan bostadsbidrag och ekonomiskt bistånd. För barn till unga föräldrar är skillnaden i ekonomisk utsatthet 29 procent med bidrag, och utan bidrag 38 procent. Barn till de föräldrar som är arbetslösa är skillnaden 74 respektive 89 procent.

Socialforskaren Tapio Salonen pekar i sin rapport från Rädda Barnen 2011 att i ett europeiskt jämförande perspektiv skulle barnfattigdomstalen i Sverige hamna på en hög

nivå om transfereringarna räknades bort. 2007 skulle inkomstfattigdomen hamna på hela 28 procent, högre än både Kroatien och Litauen.

Tabell 11.

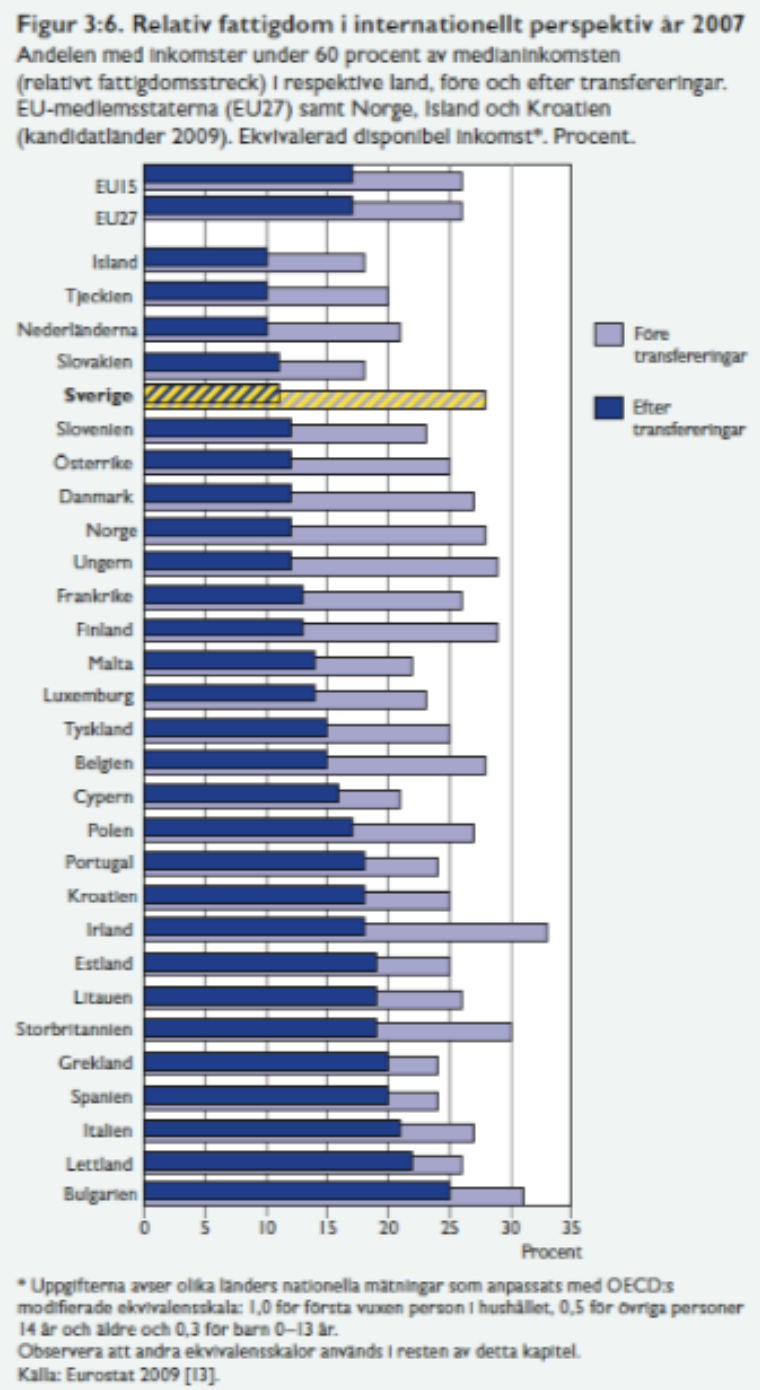

(Källa: Social Rapport 2010)

Salonens rapport visar att familjepolitiska insatsers betydelse ökat under de senaste åren, med 6,2 procentenheter i Sverige enligt EU:s definition. Detta motsvarar en ökning från knappt 100 000 till nästan 170 000 barnhushåll mellan 2003 och 2009.

Men resultatet i studien visar också att barnbidragets fattigdomsdämpande effekt har avtagit under senare år, och att det skulle behöva höjas rejält för att kunna upprätthålla sin inkomstutjämnande funktion.

Under 2000-talets första årtionde har antalet barnhushåll med bostadsbidrag minskat drastiskt, från 227 000 till 141 000 hushåll mellan 2000 och 2009. Inte heller underhållsstödet (som utgår till ensamstående med barn där den andra föräldern inte betalar underhåll) når fram till de som verkligen behöver det, enligt Riksrevisionen (2010).

Dessa förändringar (urholkningar) i välfärdsstatens familjeekonomiska politik ledde till en markant ökning av barnfattigdomen: Nästan en fördubbling under det senaste årtiondet.

Tabell 12.

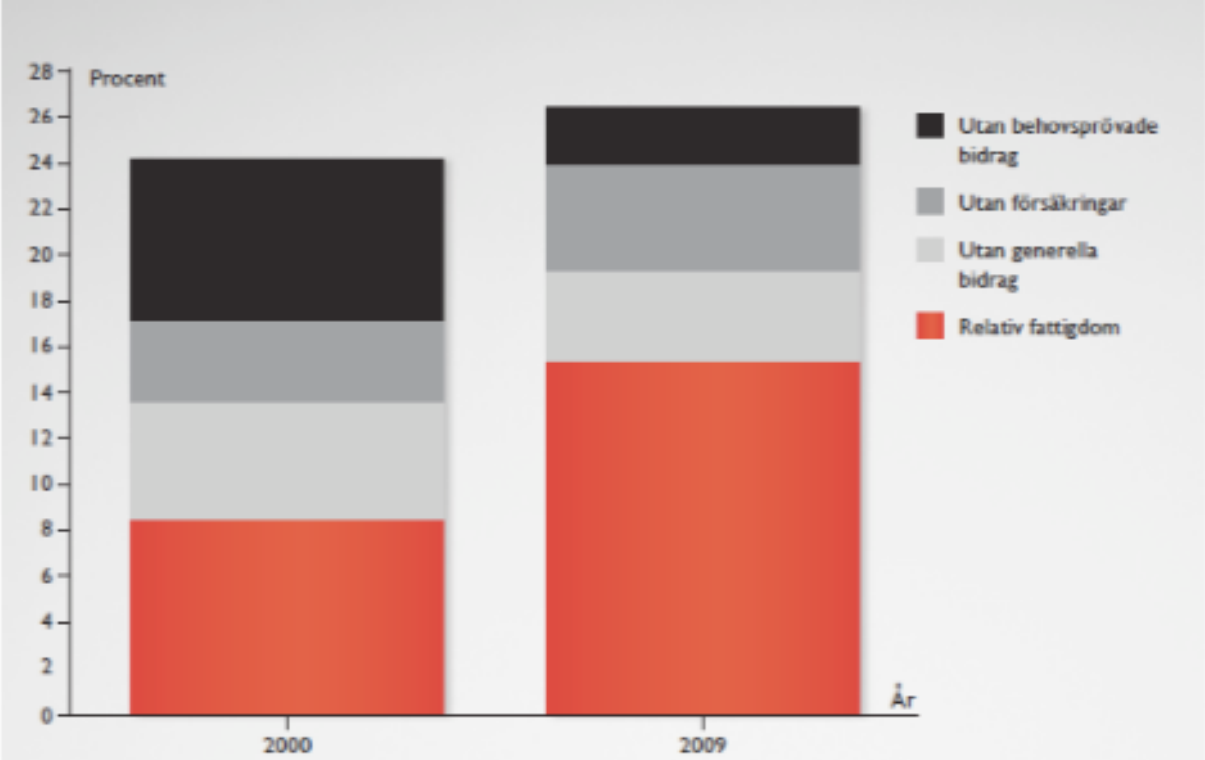

Diagram 10. Andel barnhushåll i relativ fattigdom med och utan ekonomisk familjepolitik år 2000 och 2009.
Källa: HEK, Hushållens ekonomi.

(Salonen/RB 2011, s.25)

Med andra ord hänger bidragsnivåerna inte med i konjunkturen, och en ökning av bidragsnivåerna skulle behövas för att uppnå samma fattigdomsdämpande effekt som tidigare.

Barnombudsmannen Fredrik Malmberg, tidigare folkpartistisk politiker, varnade i ett blogginlägg tidigare i år att dessa utvecklingsfaktorer (av BO presenterade i rapporten *Upp till 18*) riskerar att göra barnfattigdomen farligare. ”Rädda Barnen-rapporten och

den statistik Barnombudsmannen presenterade i höstas vittnar om att vi nu kan stå inför ett trendbrott. Vi ser nu att välfärdssystemet i mycket mer begränsad omfattning än tidigare förmår lyfta familjer ur relativ ekonomisk fattigdom." Menar Malmberg. Vidare skriver han:

"Mot bakgrund av det ovanstående kan man dra slutsatsen att satsningen på att skapa nya jobb inte ensamt skulle dämpa barnfattigdomen, framförallt inte i en tid med osäkra konjunkturer där den ekonomiska krisen riskerar att slå till igen och skapa högre arbetslöshet. Arbetslösheten har de facto ökat samtidigt som transfereringarna och andra välfärdsinsatser fått en mindre betydelse i arbetet mot barnfattigdomen. Samtidigt som a-kassan urholkats och fler blivit utförsäkrade från sjukersättning.

När jobbpolitiken fogas samman med transfereringar och en sund familjepolitik kan barn däremot få en mer likartad startpunkt i livet."

5. Inte bara ont om pengar

Men att växa upp i barnfattigdom visar sig inte bara i termer av lägre materiell standard och lägre inkomster hos föräldrarna.

Petter Birgersson skrev i en ledare i DN tidigare i år: "I SCB:s siffror finns tydliga tecken på ohälsa hos unga som inte alls är kopplad till ekonomiska förutsättningar. Många barn tycks sakna ett starkt socialt nätverk. En normal vecka har mer än vart femte barn ingen kompis med sig hem och nästan vart femte är inte heller hemma hos någon annan. Pressen att leva upp till omvärldens krav lyser igenom i statistiken. Nära hälften av alla flickor mellan 10 och 18 år känner stress en vanlig vecka. I gymnasieåldern är det 65 procent av tjejerna som är stressade, fyra av tio har huvudvärk, åtta av tio är trötta i skolan minst en gång i veckan. Var femte tjej säger att pappa inte har tid att prata med dem. Social bakgrund, svenskfödd eller utlandsfödd spelar ingen större roll.

Killarna sätter inte samma press på sig själva. I stället är det fler pojkar, var femte, som säger att föräldrarna inte är noga med vart man går eller vem man träffar. Var tionde kille har blivit jagad, hotad eller slagen i det egna bostadsområdet."

På ett plan stämmer Petter Birgerssons resonemang. Det finns tydliga tecken på ohälsa hos unga som inte är kopplade till ekonomiska förutsättningar, som exempelvis stress. Men väldigt många ohälsotecken är ändå länkade till barnfattigdomen. Undersökningar från Räddningsverket visar att barn till ensamstående och de i ekonomisk utsatthet löper större risk att exempelvis utsätta sig för självskadebeteende.

Barnombudsmannen konstaterar i rapporten att det numera även går att slå fast andra samband som pekar i samma riktning:

"Att långsiktig relativ marginalisering är skadlig, det vet vi säkert. Det syns på ohälsotal, utbildningsresultat och – vet vi från internationella studier – i form av ökad risk för barnolycksfall. Det senare har inte kunnat beläggas i Sverige tidigare men i samband med att Barnombudsmannen presenterade barnstatistiken i november så pekade medlemmar av barnombudsmannens expertråd på nya data som tyder på att vi även ser

ett sådant mönster i Sverige. Det vill säga att barn i socioekonomiskt utsatta miljöer också löper större risk att drabbas av skador och olyckor under uppväxtåren."

Hälsa
Enligt kartläggningar från Folkhälsoinstitutet, Räddningsverket och Barnhuset är kopplingarna mellan barns ohälsa och socioekonomiska status tydlig.

Ensamstående har generellt sämre ekonomi än andra, och i många fall ett mindre socialt nätverk som kan hjälpa till när det behövs. Bland flickor 10–18 år som lever med samboende föräldrar, upplever 83% att de har en bra hälsa. Bland flickor till ensamstående upplever bara 72% detsamma. Bland pojkar är den procentuella fördelningen densamma, även om pojkar upplever sin hälsa bättre, enligt SCB:s undersökning. Särskilt flickor till ensamstående föräldrar har också ökade besvär av psykosomatiska symptom.

Tabell 13.

Barn i årskurs 6 och 9 som de senaste 6 månaderna ofta eller alltid haft minst två psykosomatiska symtom efter familjesituation

2009. Procent

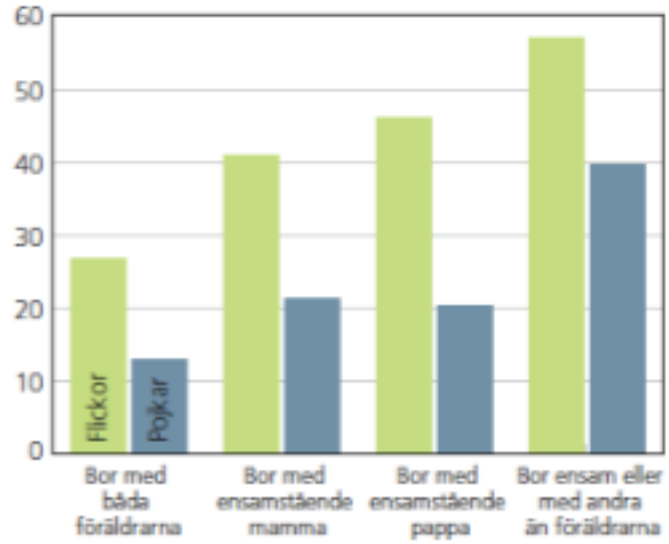

Källa: Folkhälsoinstitutet (2009) Kartläggning av barns och ungdomars psykiska hälsa

Figuren ovan visar att framförallt flickor som lever med ensamstående pappor eller ensamma resp. andra än föräldrarna har haft minst två psykosomatiska besvär de senaste sex månaderna under mätningen. Det är närmare 60 procent flickor och 40 procent pojkar som lidit av det.

Våld och mobbning

En undersökning från 2007 (Barnhuset) visar att barn till låginkomsttagare och lågutbildade i högre utsträckning utsätts för fysiskt våld av sina föräldrar. Elever i låginkomstområden var betydligt mer utsatta för kroppslig bestraffning av både mamman och pappan. Utsattheten ökar i takt med sämre ekonomi, barn till ensamstående blir slagna oftare än barn till samboende, pojkar mer än flickor och utlandsfödda mer än svenskfödda. Risken att bli slagen ökar tre gånger för dem som bor i låginkomstområde. Alkohol- och drogbruk hos föräldrarna ökar risken för att bli utsatt för våld, oavsett om man kommer från ett låg- eller höginkomstområde.

Tabell 14.

Tabell 13. Elevenkäten 2006. Förekomst av kroppslig bestraffning. Andel i procent utifrån kön, ursprungsland, föräldrarnas boendeförhållande samt skolområdets inkomstnivå.

	Slagen av mamma någon till flera gånger	Slagen av mamma många gånger	Slagen av pappa någon till flera gånger	Slagen av pappa många gånger
Alla elever	**5,6**	**0,9**	**5,8**	**0,8**
Svenska flickor	3,9	0,6	4,8	0,4
Svenska pojkar	6,2	0,8	6,2	0,6
Utländska flickor	9,4	1,6	8,7	0,8
Utländska pojkar	9,1	3,8	9,2	5,3
Föräldrarna bor tillsammans	4,5	0,5	5,6	0,5
Föräldrarna bor inte tillsammans	8,7	2,2	6,6	1,6
Låginkomstområde	10,6	1,9	12,3	1,7
Medelinkomstområde	3,7	0,4	2,5	0,4
Höginkomstområde	2,0	0,3	2,2	0,1

(s.36 Våld mot barn, Barnhuset, 2007)

Samma studie visar också att barn som lever med ensamstående föräldrar eller i låginkomstområden i högre utsträckning blir utsatta för mobbning. De som själva blir utsatta för mobbning mobbar i högre utsträckning andra.

En rapport från Räddningsverket, *Sociala bakgrundsfaktorer hos skadade barn och ungdomar* (2008) visar också att barn till ensamstående och socialbidragstagare löper högre risk att vårdas på sjukhus för självskadebeteende. I studiepopulationen var skillnaden minst sagt drastisk. Även om självskadebeteende existerar bland alla grupper, var den också signifikant hög bland dem som hade mindre än 60 procent av medianinkomsten.

Tabell 15.

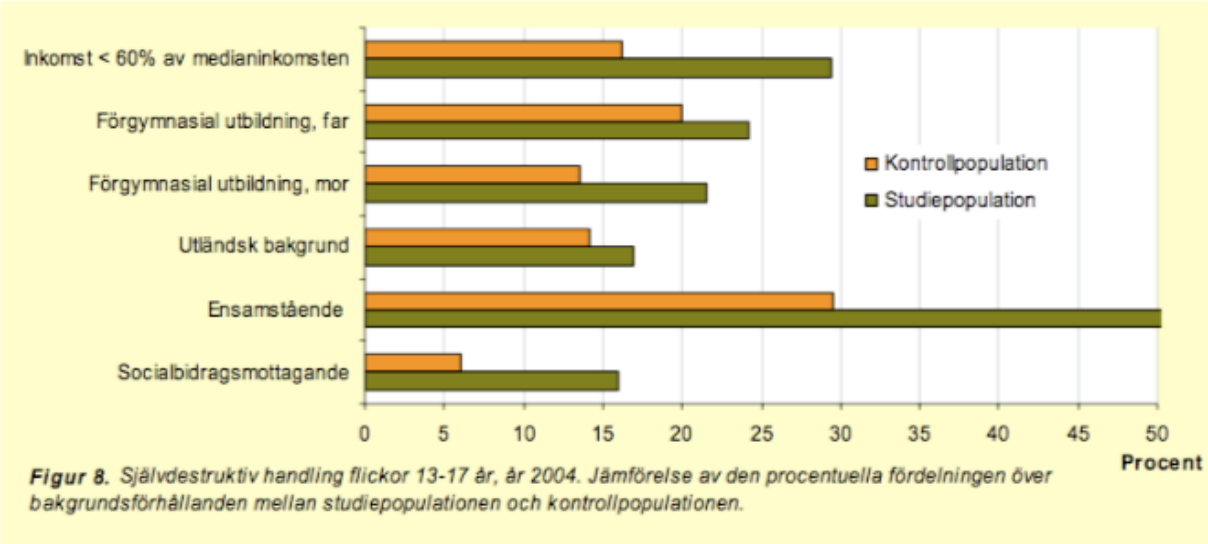

Figur 8. *Självdestruktiv handling flickor 13-17 år, år 2004. Jämförelse av den procentuella fördelningen över bakgrundsförhållanden mellan studiepopulationen och kontrollpopulationen.*

(Källa: Räddningsverket 2007)

Rapporten sammanfattar också:

”Barn 0–6 år i hushåll med en ensamstående förälder har vid samtliga undersökningstillfällen nästan en fördubblad risk för trafikskada. Barn i hushåll med socialbidrag har ökad risk för fallskada eller annat olycksfall.”

Så även om problem som ohälsa, mobbing och våld existerar inom alla samhällsgrupper, är det ett större problem i socialt utsatta områden, där föräldrar saknar inflytande över sin egen situation. Som förälder kan det vara svårt att förhindra att den livssituation man själv befinner sig i inte överförs till sina barn. När klassklyftorna ökar och fler barn riskerar att hamna i långsiktig fattigdom, kan man hålla med Barnombudsmannen att utvecklingen är oroande.

Betyg

Att prestera bra i skolan påverkar vilken utbildning man kan söka in till, som sedan ökar chanserna till ett välbetalt jobb. Enligt Social rapport (2010) är betygen man får i 9:an avgörande för att studera vidare, oavsett socioekonomisk bakgrund. Barn till bidragstagare har betydligt sämre betyg i grundskolan i jämförelse med de som är barn till medel- eller höginkomsttagare. Rapporten uppmanar till att mer stöd måste sättas in tidigt i skolan där man ser att det finns risk att eleverna inte kommer att klara grundskolan med fullständiga betyg.

Skolverkets statistik visar att en försämring ägt rum i betygsnivåerna mellan niondeklassarna som gick ut grundskolan i några av de Stockholmsstadsdelar där arbetslösheten är utbredd hos den vuxna befolkningen. En jämförelse visar att i några av de stadsdelar i Stockholm där arbetslösheten är utbredd, Akalla, Rinkeby och Hjulsta, visar betygsgenomsnittet från förra året en negativ trend. I två av Stadens rikaste områden där arbetslösheten är som lägst, Östermalm och Vasastan, ligger betygsgenomsnittet på ungefär samma nivå mellan 2009 och 2010.

Tabell 16.

2009	Antal elever	Betygsmedelvärde	2010		
Akallaskolan	97	184,3	Akallaskolan	72	179,2
Hjulstaskolan	105	159,4	Hjulstaskolan	127	137,2
Husbyskolan	63	157,8	Husbyskolan	33	183
Rinkebyskolan	114	163,4	Rinkebyskolan	133	154,4
Engelbrektsskolan	183	247,3	Engelbrektsskolan	167	250,8
Adolf Fredriks musikklasser	185	273,8	Adolf Fredriks musikklasser	180	271,8
Riket (samtliga huvudmän)	119042	209,6	Riket (samtliga huvudmän)	114537	208,8

Källa: Skolverket

I Rinkeby var medelvärdet på de sammanvägda betygen 2009 163,4. Ett år senare har det sjunkit till 154,4. Hjulstaskolan såg en ännu mer dramatisk försämring i betygsmedelvärdet, från 159,4 till 137,2.

I de stadsdelar där betygsmedelvärdet är lågt bland niondeklassarna, är också andelen arbetslösa och biståndsmottagare många. Rinkeby-Kista med högst antal arbetslösa och biståndsmottagare i Stockholm. Östermalm och Norrmalm bland de lägsta.

Tabell 17.

Tabell 3 a. Antal vuxna biståndsmottagare[1] efter vanligaste försörjningshindret och stadsdel, 2010
Stockholm, Malmö och Göteborg[2]

Stadsdelar inom resp. kommun		Arbetslös[3]	Sjukskriven med läkarintyg	Sjuk- eller aktivitetsersättning	Arbetshinder sociala skäl	Föräldraledig	Arbetar	Språkhinder	Utan försörjningshinder	Annat försörjningshinder	Kod saknas	Totalt
Stockholm		**11 241**	**2 798**	**1 506**	**3 300**	**754**	**1 276**	**0**	**587**	**568**	**0**	**22 030**
01	Rinkeby-Kista	2 262	315	261	352	162	157	0	49	133	0	3 691
03	Spånga-Tensta	1 082	250	193	362	116	110	0	15	71	0	2 199
04	Hässelby-Vällingby	1 315	268	137	252	105	116	0	58	39	0	2 290
06	Bromma	446	129	45	110	24	75	0	58	20	0	907
08	Kungsholmen	194	71	33	78	5	28	0	33	10	0	452
09	Norrmalm	174	79	31	97	5	29	0	41	16	0	472
10	Östermalm	153	75	17	71	9	24	0	20	13	0	382
12	Södermalm	723	245	75	300	16	118	0	80	51	0	1 608
14	Enskede-Årsta-Vantör	1 681	450	172	456	110	215	0	31	71	0	3 186
15	Skarpnäck	587	219	99	171	39	70	0	35	14	0	1 234
18	Farsta	868	247	97	307	62	131	0	18	33	0	1 763
21	Älvsjö	174	58	33	82	11	21	0	6	7	0	392
22	Hägersten-Liljeholmen	505	160	71	193	14	76	0	79	23	0	1 121
24	Skärholmen	966	181	199	194	76	102	0	40	62	0	1 820
50	*Enheten för hemlösa*	*179*	*39*	*43*	*291*	0	*13*	0	*25*	*7*	0	597

Källa: SCB 2011

Dock är det viktigt att tillägga att siffror lätt kan ge en något onyanserad bild av verkligheten bakom dem. Enligt en rapport från Ungdomsstyrelsen (2007) som handlar om barn och unga i utsatta områden, har studiebesök gjorts i några av de bostadsområden där en stor andel föräldrar lever i låg inkomststandard eller i bidragshushåll. Många elever tillfrågade i enkäten upplever att deras skola är bra. I samma studie har intervjuer gjorts med lärare och rektor i Husbyskolan, som uttrycker en frustration över att det befintliga betygssystemet (2007) inte ger en rättvis bild över framstegen eleverna på skolan gör, eftersom systemet inte tar hänsyn till grundförutsättningarna.

Men även om eleverna gör stora framsteg i skolan tar det inte bort det faktum att det finns ett tydligt samband mellan att barn i hushåll med ekonomiskt bistånd har lägre betygsvärden och att det sambandet har förstärkts på senare år. I rapporten *Lika startpunkt?* (Arbetarrörelsens tankesmedja 2009) konstaterade man till exempel ett sjunkande meritvärde för årskurs nio i de flesta socialt utsatta områden i våra tre största städer mellan 2006 och 2009 (se bilaga 1).

Statistiken visar tydligt att klasskillnader mellan några av Stockholms, Göteborgs och Malmös stadsdelar har stor inverkan på barnens betygsnivåer. Även om många nyanlända kommer till Rinkeby, Akalla och Hjulsta, vilket i sin tur innebär att skillnaderna jämnar ut sig med tiden, så talar statistiken klarspråk: Har barn verkligen lika förutsättningar i livet? Eller är den socio-ekonomiska statusen så pass avgörande att det räcker med att födas på fel plats för att få sämre chanser att lyckas i livet?

Inga ideologier som i dag har politiskt inflytande vill tillskriva sig en sådan människosyn, ändå finns det tydliga bevis att barn i Sverige har alltför olika startpunkter.

6. Barnfattigdom i Storbritannien

Ett av de länder där barnfattigdomen debatterats mest under de senaste decennierna är Storbritannien. Skälet är att landet under många år hade den högsta barnfattigdomen av alla länder inom EU.

Barnfattigdomen tredubblades mellan 1979 och 1995 och i mitten av 1990-talet levde 4,1 miljoner barn, eller en tredjedel av alla barn i landet, i familjer med mindre än 60 procent av medianinkomsten (relativ fattigdom). En tredjedel av alla barn levde i en familj där ingen av föräldrarna arbetade heltid. Och 12,5 procent av alla barn levde i familjer med låg inkomststandard (absolut fattigdom), med alla de konsekvenser i form av minskade möjligheter att fritt välja vilket liv man vill leva.

Samtidigt ökade de sociala skillnaderna dramatiskt. De som tjänade mest ökade sina inkomster fem gånger så mycket som det lägsta inkomstskiktet. Bara Nya Zeeland hade en lika snabb ökning av de sociala klyftorna under samma period. Storbritannien hade även en mycket låg sysselsättningsgrad bland ensamstående föräldrar. Endast 40 procent av alla ensamstående föräldrar arbetade, att jämföra med exempelvis Frankrike,

där motsvarande siffra var 82 procent. Det var också i den gruppen som den största andelen fattiga barn fanns.

New Labours utmaning

Så såg den verklighet ut, som mötte ledarna för New Labour när man 1997 återvann makten efter 18 år i opposition. Och frågan om barnfattigdom blev snabbt en av partiets hörnpelare. Även för det reformerade och mer mittenorienterade Labourpartiet var det oacceptabelt att så många barn gick in i vuxenlivet utan samma möjligheter som sina mer välbeställda generationskamrater. I ett tal 1999 till minne av William Beveridge, en av den brittiska välfärdsstatens arkitekter, sade premiärminister Tony Blair: ”Vårt historiska mål är att bli den första generationen som för alltid sätter punkt för barnfattigdomen, och det kommer ta en generation. Det handlar om 20 års arbete, men jag är säker på att det går att göra.” Och så citerade han sin finansminister Gordon Brown: ”Barnen är 20 procent av befolkningen men 100 procent av framtiden”.

I arbetet med ett program valde man också en definition av barnfattigdom, något som tidigare saknats i Storbritannien. Definitionen hade tre komponenter:

- Låg inkomst mätt i absoluta termer
- Låg inkomst mätt som 60 procent av medianinkomsten
- En kombination av begränsade materiella villkor och låg inkomst

New Labour valde alltså en definition som inkluderade både ett absolut och ett relativt mått, och slog fast att arbetet mot barnfattigdom skulle uppfattas som framgångsrikt först när alla dessa tre parametrar pekade i rätt riktning. I praktiken innebär det ändå att det är den relativa fattigdomen man mäter eftersom det är det mest ambitiösa målet för den som vill radera ut alla former av barnfattigdom.

Som ett första steg skulle barnfattigdomen minska med en fjärdedel till år 2004.

Programmet

Det program som antogs stod på två ben. För det första skulle fler få möjlighet att komma ut på arbetsmarknaden. Två miljoner människor i arbetsför ålder, motsvarande omkring 8 procent, var arbetslösa 1997. Den generella tillväxtpolitiken, satsningarna på IT och infrastruktur var en metod att minska arbetslösheten, liksom tydligare incitament för att få människor att utbilda sig vidare och aktivt söka jobb. Men det gjordes också riktade ekonomiska insatser mot familjerna: ”Arbete för de som kan, hjälp till de som inte kan”.

Barnomsorg

En av de första insatserna handlade om *barnomsorg*. Storbritannien har traditionellt haft en svagt utbyggd barnsomsorg. Före 1997 fanns det bara en plats per nio barn under åtta år. Och den omsorg som fanns var dyr för barnfamiljerna. Både bristen på platser och kostnaderna gjorde (och gör fortfarande) att det för många föräldrar helt enkelt inte

lönar sig att arbeta. Labourregeringen införde gratis barnomsorg femton timmar i veckan för alla 3–4-åringar, och lovade senare att utvidga förmånen till 20 timmar i veckan.

Skatteavdrag
Det infördes också ett skatteavdrag för låginkomstfamiljers kostnader för barnomsorg vid andra åldrar. Avdraget fasas visserligen ut ju mer föräldern eller föräldrarna tjänar, men kan användas av inkomstgrupper långt över fattigdomsstrecket och har därför haft karaktären av ett generellt avdrag för barnfamiljer. Avdraget för barnomsorg var en del av ett större paket med skattereduktioner för att stimulera arbete. Reduktionen ges till låginkomsttagare och förutom för barnomsorg finns det särskilda avdrag för både hushåll med två föräldrar och ensamstående med barn. Mellan 2005 och 2010 uppgick dessa specialdestinerade skatteavdrag till sammanlagt 150 miljarder pund.

Barnbidrag
De första barnbidragen infördes 1977. Mellan 1997 och 2005 höjdes barnbidragen med 25 procent.

Minimilön
Storbritannien hade tidigare ingen minimilön, men för att ytterligare gynna de med lägst inkomster, och därmed minska barnfattigdomen, infördes en sådan 1999. Miniminivån låg vid den tiden på 3,6 pund (omkring 40 kronor) i timmen för anställda över 22 år. Minimilönen har sedan höjts vid två tillfällen och The Low Pay Commission uppskattar att över en miljon arbetare som en effekt fått höjd lön under samma period.

Föräldraledighet
Den korta brittiska föräldraledigheten förlängdes till 26 veckors betald tid och lika lång rätt till obetald ledighet och två veckors betald ledighet för partnern. Senare på 2000-talet höjdes mödrarnas ledighet ytterligare (i ett första steg till 39 veckor) och det lades fram förslag på en tre månaders pappaledighet, som kunde tas ut när mamman valde att börja arbeta.

Andra åtgärder
Förutom de riktade ekonomiska insatserna till barnfamiljer upprättade man ett konto där regeringen betalade in ett mindre belopp (250 pund) vid ett barns födelse, ett konto som inte gick att disponera före barnets 18-årsdag. Det gjordes också satsningar på utbildningssystemet, bland annat en ny form av stöd till ungdomar som valde att stanna kvar i skolan efter 16 års ålder och en frivillig utbildning för barn över två år i socialt utsatta områden.

Effekterna

Under de första åren nåddes en del framgångar. Målet att minska barnfattigdomen med en fjärdedel till 2004 missades med en marginal på 300 000 barn, vilket ändå innebar att den beräknade barnfattigdomen minskade med 700 000. Sammantaget den snabbaste reduceringen av barnfattigdomen som något EU-land gjorde under samma period. Ändå låg Storbritannien kvar bland de sämsta länderna eftersom utgångsläget var så dåligt (2004–2005 hade Slovakien, Italien och Portugal högre barnfattigdom).

Vid nästa mättillfälle, 2010, visade Household Below Average Income Statistics att 2,6 miljoner barn levde i fattiga familjer: nästan en miljon sämre än de uppsatta målen, men ändå långt mycket bättre än när programmet antogs drygt tio år tidigare. På drygt tio år hade den relativa barnfattigdomen mätt som barn i familjer under 60 procent av medianinkomsten sänkts från 30 till 20 procent.

I sin sista budget, hårt präglad av den finanskris som slagit stenhårt mot den brittiska ekonomin, skrev Labourregeringen också ned målet att halvera den relativa barnfattigdomen till 2010, och valde i stället att fokusera mer på att minska den absoluta fattigdomen.

Exakt vad som gav vilka resultat i arbetet mot barnfattigdom är naturligtvis delvis en öppen fråga. Åren efter programmet mot barnfattigdom var ekonomiska framgångsår i Storbritannien och sysselsättningen ökade i takt med tillväxten, en process som minskade fattigdomen bland barn alldeles oberoende av bidrag och skattereduktioner för barnfamiljer.

Studerar man statistiken närmare är det ändå uppenbart att de sociala insatserna gav effekt. Omkring 400 000 föräldrar valde att ansöka om det särskilda skatteavdraget för barnomsorg. Utbyggnaden av barnomsorgen hade gjort att ett barn av tre nu hade tillgång till en plats inom barnomsorgen, mot en på nio några år tidigare. Barnbidragen höjdes och lyfte många ytterligare en bit, liksom införandet av och den stegvisa höjningen av minimilönen.

”Kontantbidrag spelade roll”, konstaterar organisationen *Campaign to End Child Poverty* i en utvärdering, och de hänvisade till den svenska välfärdsmodellen för att bevisa sin poäng: ”Utan kontantbidrag och stöd har Storbritannien en barnfattigdom på samma nivå som Sverige. Bidragen reducerar barnfattigdomen i Sverige med 74 procent, men fortfarande bara med 38 procent i Storbritannien.”

Framtiden – vikande trend

Trots att arbetslösheten ökade dramatiskt efter finanskrisen lyckades man alltså fortsätta arbetet mot barnfattigdom, om än i en långsammare takt än man tidigare planerat. Under Labourregeringens sista år vid makten minskade andelen fattiga med 2 procent.

Men oförmågan att komma till rätta med krisen, främst arbetslösheten, gör att många varnar för att 200-talets landvinningar är på väg att gå om intet. I en rapport larmade Joseph Rowntree Foundation för riskerna att ”barnfattigdomen som helhet kanske inte ökar som en effekt av krisen, men den riskerar att driva fler barnfamiljer längre ned i fattigdom.” De fattigaste skulle alltså få det ännu svårare, även om det relativa fattigdomsmåttet och det faktum att många av de rikaste förlorat stora förmögenheter i finanskraschen gjorde att det totala antalet fattiga var relativt konstant.

Joseph Rowntree Foundation uppmanade regeringen att satsa mer pengar på skatteavdrag för fattiga barnfamiljer och arbeta vidare på utbyggnaden av barnomsorgen. Samma åtgärd föreslog *Institute of Fiscal Studies.*

Den nya toryledda regeringen har också lagt om strategin efter den senaste kraschen på finansmarknaderna sommaren 2011. Redan från början talade de nya ministrarna om Labours misslyckande eftersom strategin enligt dem byggt för mycket på bidrag och för lite på att sätta människor i arbete. ”Vi måste tackla grundproblemen, som misslyckandet inom utbildningen, familjens sammanbrott, droger, skuldsättning och kriminalitet”, sade till exempel torypolitikern Theresa May. Ändå vidhöll man i princip de reformer som Labour genomfört under sitt första år vid makten. Under 2011 har man dock aviserat neddragningar, bland annat i bidragen till gravida och nyblivna föräldrar, en frysning av barnbidragen och att undandra medelklassen från rätten att göra skatteavdrag under småbarnsåren.

OECD-rapporten *Doing better for families – United Kingdom* sammanfattar läget:

”Mellan 2003 och 2007 stärkte Storbritannien sin position som en av OECD-områdets främsta investerare i familjer. Bidragen under barnens första år steg kraftigt. I dag görs det i stället nedskärningar (…) vilket kommer att påverka många familjers ekonomi negativt.”

I sin budget för 2011 hade Camerons regering också skruvat ned sina målsättningar. Enligt förslaget skulle 50 000 barn tas ur fattigdom, men skrev också att de antaganden som det byggde på var så vaga att de ”gränsade till det statistiskt insignifikanta.” Det var inte heller klarlagt om målet syftade på både 2011 och 2012 eller på ett av åren.

De sänkta ambitionerna fick organisationen *End Child Poverty* att reagera. ”Om siffran gäller för ett år kommer det mål för år 2020, som ställdes upp i *Child Poverty Act* (från 1999 reds anm), inte att uppnås förrän 2035. Om siffran gäller för båda åren kommer målet inte att nås förrän 2059.”

– Budgeten är tom på konkret handling inom några nyckelområden och långt under den standard parlamentet slog fast i *Child Poverty Act*, konstaterade organisationens talesperson Imran Hussein.

Det krävs en dubbel strategi

Det finns stora skillnader mellan Sverige och Storbritannien, både vad gäller ekonomisk struktur och välfärdssystem, vilket gör jämförelser mellan de båda länderna en smula vanskliga. Det brittiska exemplet visar dock att det krävs en dubbel ansats för att man effektivt ska komma till rätta med barnfattigdomen: både en satsning på fler jobb och direkta stöd till de sämst ställda barnfamiljerna. Utan de riktade insatserna med skatteavdrag för barnfamiljer, satsningar på barnomsorg och bidrag hade barnfattigdomen inte minskat i samma omfattning. När jobben försvinner, när ekonomin går in i en kris och arbetslösheten ökar, är den sortens satsningar ännu viktigare för att häva en del av effekterna av att människors inkomster minska.

En stor fråga i den brittiska debatten är varför den relativa barnfattigdomen förblivit så hög, trots det senaste decenniets satsningar. Torypolitiker brukar då hävda att det beror på ett misslyckande för bidragslinjen. Fler i arbete är i stället svaret. (Däremot drar

tories sällan eller aldrig den slutsats som till exempel OECD-rapporten gör, att svaret för att få fler i arbete är fler platser i barnomsorgen och lägre kostnader för barnomsorg).

Vänstern brukar där i stället hävda att grundproblemet är de ökade inkomst- och förmögenhetsskillnaderna i det brittiska samhället. Parallellt med kampen mot barnfattigdom har den rikaste tiondelen ökat sina realinkomster med 38 procent under perioden från 1998/99 till 2008/09 (The Poverty Site). Under samma period har den fattigaste tiondelen minskat sina realinkomster med 12 procent. Med den utvecklingen krävs det enorma sociala insatser för att den relativa fattigdomen ska minska.

och så mycket som 60 procent anser att staten ska satsa pengar på att direkt minska barnfattigdomen, snarare än att lägga resurserna på ytterligare skattesänkningar.

7. Exemplet Tyskland

Tyskland är inte bara Europas barnfattigaste land (endast 16,5 procent är under 18 år), en sjättedel av Tysklands barn lever i ekonomisk utsatthet enligt EU:s definition 2011. I ett jämförande perspektiv mellan OECD-länderna kommer Tyskland på 8:e plats av 21 (Unicef 2010).

Under 2000-talet har det skett en ökning av barnfattigdomen, bland annat på grund av stigande arbetslöshet, sänkta löner och nedskärningar i offentliga utgifter riktade mot arbetslösa.

”När jag betalat hyran och elräkningen, har jag bara 200 euro kvar för hela månaden”, säger tvåbarnsmamman Andrea Thiel från Berlin i en BBC-artikel. I Berlin beräknades 36 procent av barnen leva under fattigdomsrisknivån 2009, mer än dubbelt så många än Tyskland som helhet. Siffrorna är talande för Tyskland, där förbundsstaterna i forna Östtyskland har betydligt högre barnfattigdomstal än de västra delarna.

Socialarbetaren Wolfgang Boescher som är chef över Berlins största center som delar ut kläder och sopplunchar till fattiga barnfamiljer, *Die Arche*, menar att: ”Den typiska familjen består av en mamma utan en man. Hon har två eller tre barn med olika män och är arbetslös, och kan inte arbeta.” Att det är just ensamstående kvinnor med barn som ligger i farozonen kan delvis förklaras av en konservativ familjepolitik, men skillnaderna mellan öst och väst dröjer sig också kvar trots mer än 20 år som enad nation. Höga arbetslöshetssiffror har också varit kännetecknande för inrikespolitiken det senaste decenniet. Tyskland är dessutom ett av få EU-länder som inte har en lagstadgad minimilön. En stor del av barnfattigdomshushållen har en arbetande förälder, där lönen inte räcker till.

Arbetslöshet och nedskärningar

De senare årens utveckling i barnfattigdomstalen kan kopplas till ökande arbetslöshet i kombination med nedskärningar i den offentliga välfärden. Mellan 2004 och 2005 ökade arbetslösheten till över 10 procent, vilket lett till konsekvenser även för barnfamiljer. Sedan dess har arbetslösheten minskat för att hösten 2011 ha sjunkit till 6,5 procent. I rådande skuldkris befaras dock att den återigen kan komma att öka.

En konsekvens av den globaliserade arbetsmarknaden blev att inkomsterna för dem med låglönejobb har sjunkit dramatiskt de senaste 20 åren. Vissa nedskärningar i

bidragssystemen har också genomförts. Framför allt den omdiskuterade Hartz IV-reformen som infördes 2004, Tysklands största välfärdsreform sedan andra världskriget döpt efter tidigare chefen för Volkswagen – Peter Hartz. Hartz IV infördes för att få fler in i jobb i stället för bidrag, ett sätt för regeringen att skära ned i offentliga utgifter. Reformen har blivit oerhört kritiserad, på grund av de låga bidragsnivåerna. Arbetslöshetsbidraget och socialbidraget slogs samman till en ersättningsnivå som ligger på den lägsta nivån av det tidigare socialbidraget. Att bidraget infördes har lett till en finansiell katastrof för många familjer.

Mer än 6,5 miljoner tyskar tar emot bidraget, som ligger på ungefär 359 euro per vuxen och månad. Av dessa utgör barn mellan 60 och 80 procent. Frågan är i vilken utsträckning bidraget förbättrar för familjer i fattigdom, eftersom de jobb föräldrarna troligtvis kan ta till och med ger lägre inkomster än Hartz IV.

Ingen minimilön

Tyskland är ett av få EU-länder som inte har lagstadgad minimilön. Dessutom har Tyskland en av de största låglönesektorerna i Europa.

Många fattiga tyskar är således arbetandes, men kan inte helt försörja sig på lönen från sin inkomst. Östra Tyskland är nästan tre gånger så utsatt som västra och södra. Eftersom arbetslösheten i öst är högre är de lågavlönade jobben ofta den primära inkomstkällan. I de västra delarna av Tyskland är det snarare extrajobb som är lågavlönade, som framför allt är ett tillskott till hushållskassan, snarare än den huvudsakliga inkomstkällan. Den vanligaste gruppen lågavlönade är ensamstående kvinnor med mindre barn. För de kvinnor som lever tillsammans med en partner dämpas risken för fattigdom till följd av låg inkomst. Som den här rapporten konstaterar har förklaringen sin orsak delvis i kulturella normer och delvis i dåligt utbyggd barnomsorg. Ensamstående kvinnor hindras att arbeta heltid, vilket gör den låga lönenivån i kombination med en halvtidslön för lite pengar att leva på.

Att etablera sig på den tyska arbetsmarknaden kan vara svårt, och lönenivåerna är oftast avspeglade i ålder och kompetensnivå. Därför är det framförallt unga människor under 31 år som faller inom kategorin ”working poor”. De som är lågutbildade tjänar mindre än de med en examen.

Även fackförbundens inflytande har minskat de senaste åren, till följd av åtgärdspaket för att rädda företag nära konkurs. Därför har lönesänkningar accepterats av fackförbunden för att hålla jobben kvar. Berthold Huber, chef över fackförbundet IG Metall i Tyskland har uttalat att den största orsaken till barnfattigdomen är låglönesektorn.

Att införa minimilön har från regeringens håll dock tillämpats inom vissa branscher, bland annat inom hemtjänsten och byggbranschen. Men att ha en nationell minimilön är inte aktuellt – de ska vara branschspecifika menar regeringen.

Kopplingen mellan låglönesektorn och barnfattigdomen är således tydlig – unga ensamstående mammor är den största låglönegruppen, och den största gruppen hushåll med barnfattigdom.

Höga barnfattigdomstal trots stora offentliga utgifter

En OECD-rapport från 2011 ifrågasätter varför Tyskland, som har höga offentliga utgifter riktade mot barn och ungdomar, ändå har 16 procent av sin befolkning under 18 år i fattigdom enligt EU:s definition. Från att barn föds till att de är 18 år spenderar regeringen över 100 000 euro per barn, vilket är mellan 10 och 20 procent mer än många andra OECD-länder. I en jämförelse med Danmark och Sverige kan en av förklaringarna hittas: runt 40 procent av pengarna avsatta för barns välfärd i Tyskland går direkt till föräldrarna. I de skandinaviska länderna är motsvarande siffra 20 procent, där övriga offentliga utgifter i stället går till dagverksamhet och utbildning. Den tyska familjepolitiken har länge satsat på kärnfamiljen, där omhändertagandet av barnen ska ske inom familjen i stället för i offentligt finansierade dagverksamheter. Det ger konsekvenserna att ensamstående föräldrar har svårt att ta jobb när barnomsorgen är dåligt utbyggd. Därmed riskerar deras situation att cementeras. Bland de föräldrar som inte kan eller vill ta ansvar för sina barn, blir barnen mer utsatta där daghemmen annars kunde varit behjälpliga. Den federala förbundsregeringen har tillsatt förslag på politiska åtgärder, där främst utbyggd barnomsorg satts i fokus, också för att kunna få fler föräldrar i sysselsättning.

Tysklands återförening

Men förklaringarna till Tysklands barnfattigdomstal kan också ses ur ett mer långtgående perspektiv. De politiska förändringarna i Östeuropa under 90-talet hade ekonomiska och sociala effekter på familjer. Kommunismens slut och den snabba transformeringen till marknadsekonomi, där stora delar av befolkningen snabbt flyttade, ställde höga krav på anpassning hos östtyskar som flyttade till väst. Alla lyckades inte anpassa sig till ett nytt liv, vilket drabbade deras barn både socialt, ekonomiskt och levnadskvalitetsmässigt. Utvecklingen fram till i dag visar att utifrån det perspektivet är Tyskland ännu inte enat. Barnfattigdomstalen för Tyskland som helhet för barn mellan 0 och 15 år var 16,2 procent 2006, och för östra Tyskland 30,1 procent. Det vill säga nästan dubbelt så hög.

Svårt för ensamstående

I en jämförande internationell studie (Unicef 2010) om barns situation och välbefinnande understryks att barn till ensamstående föräldrar i större utsträckning lever i låg materiell standard. Orsaken är att Tysklands barnomsorg är dåligt utbyggd, där mödrar förväntas vara hemma med barnen och mannen stå för familjeförsörjningen. För de mödrar som är ensamstående finns kanske inte plats på dagis eller dagverksamhet, eller så är det för dyrt. Politiker har uppmärksammat att mer resurser behöver sättas in, för att underlätta för föräldrar i barnfamiljer att kunna arbeta heltid.

Invandrare mer utsatta

I en artikel i Journal of social work (Zander 2006) konstateras att migrationsfattigdom inte bara är ett tyskt fenomen, men i Tyskland har medborgarskapet en oerhört viktig betydelse. Så viktig att UNICEF gav Tyskland en extra anmärkning. I hushåll där föräldrarna har tyskt ursprung var det ingen signifikant förändring i relativ fattigdom under 90-talet (ca 8 procent). Men under samma period hade fattigdomsnivån tredubblats från 5 till 15 procent bland invandrare utan uppehållstillstånd (UNICEF

2005). Icke-medborgare i Tyskland har inte en legal rätt att arbeta, så föräldrar kan inte på ett lagligt sätt bidra till familjeinkomsten; de har inte ens rätt att lämna den plats där de ansökt om asyl eller medborgarskap. De är helt beroende av mycket små finansiella bidrag. Deras barn har rätt att gå i skolan, annars skulle deras liv bli mycket begränsade. Social isolering är inte ett bra sätt att få till mer social och kulturell integration av invandrarbarn. Prognoserna säger att det kan leda till större sociala problem i framtiden.

Ju senare invandrare kommer till Tyskland, ju mer ökar sannolikheten att de ska leva i fattigdom. Barn till den äldre ”gästarbetargenerationen” är i högre utsträckning fattiga än tyska medborgare, men i mindre utsträckning än alla icke-medborgare.

Sociala mönster

Zander menar också att bland andra familjer som är drabbade av fattigdom i Tyskland finns en distinktion mellan ny och gammal fattigdom, där barn i familjer med ”gammal fattigdom” riskerar att i generation efter generation ärva sina föräldrars levnadsmönster och stanna kvar i en socialt utsatt situation. Barn till familjer drabbade av ny fattigdom har oftast ett större socialt skyddsnät och tar sig snabbare ur situationen. Däremot döljer många ”nyfattiga” sin situation för omgivningen, vilket gör att det blir svårare för skolpersonal och socialtjänst att sätta in hjälp. Föräldrarnas utbildningsnivå har i Tyskland också en signifikant effekt på barnens välbefinnande. Barn till föräldrar som inte gått ut gymnasiet har 23–25 procents ökad risk att hamna i fattigdom (Unicef 2010).

Stor skillnad i ohälsotalen

Samma studie visar att det är en nära relation mellan föräldrarnas sociala nivå och deras barns hälsa. Medan 16 procent av barnen till fattiga föräldrar har dålig hälsa, har bara en procent av barnen till höginkomsttagare hälsoproblem. Mer än dubbelt så många fattiga barn i Tyskland har problem med huvud- och ryggvärk än de rika barnen, tre gånger så många barn från låginkomstfamiljer är nervösa/oroliga (Nöthling, 2007). Den sociala bakgrunden påverkar barnens utvecklingschanser. När barnen inte har några positiva förebilder gällande hälsa, kommer de troligtvis att ta efter en ohälsosam livsstil och föra dem vidare till sina egna barn.

I jämförelse med Sverige är ohälsotalen inte är lika dramatiskt olika för barn till låg- eller höginkomsttagare. I stor utsträckning kan svenska barn få näringsrik mat i skolan, medan barnen i Tyskland förväntas gå hem och äta, alternativt ta med sig egen lunchlåda. Det innebär att för dem som inte har råd eller möjlighet att ge sina barn näringsrik mat tre gånger om dagen, blir ohälsan betydligt större. Privata sjukförsäkringar bidrar också till skillnaderna i sjukvård.

Politiska åtgärder

De höga barnfattigdomstalen har rört upp en politisk debatt. Enligt en rapport från Deutsches Institut für Internationale Pädagogische Forschung (2010) är bekämpandet av fattigdom i Tyskland inte någon större politisk fråga, även om en rad politiska åtgärder har föreslagits av den federala regeringen. Åtgärderna handlar främst om utbildning och att skapa nya jobb, och mindre om transfereringar.

Arbetsmarknad
Den federala regeringen anser, liksom de flesta regeringar i Europa, att få fler föräldrar i full sysselsättning är den viktigaste åtgärden för att bekämpa barnfattigdomen. De barnfamiljer som är särskilt utsatta för barnfattigdom är unga kvinnor med barn. Regeringen har således satt in åtgärder för att expandera det tidigare marginaliserade systemet för dagis för barn under 3 år. 2013 är målet att 35 procent av barn under 3 år ska ha dagisplats (mot 13,6 procent 2010).

Utbildning
Regeringen har lanserat ett program: *Future Education and Care*, som går ut på att hjälpa socialt utsatta familjer med att förlänga skoldagarna (traditionellt slutar skolan klockan 13.00 i Tyskland), för att öka möjligheterna hos föräldrarna att arbeta. Satsningen gäller framförallt små barn. Den stora utmaningen för regeringen är både att förbättra kvalitén i existerande barnomsorg, men också att få barnomsorgen att expandera. På det viset hoppas man kunna ge barnen en mer lika startpunkt i livet.

Transfereringar
Alla tillgängliga mätningar visar att transfereringar spelar en stor roll i att hålla barnfattigdomstalen nere (före transfereringar skulle siffran vara 31 procent i stället för 14 procent enligt det tyska familjeministeriet). Trots detta satsar regeringen inte särskilt mycket på att öka transfereringarna. Dock har ett par åtgärder tagits med i Hartz IV-reformen. Bland annat har kontantstödet ökat för vissa grupper, till exempel för föräldrar under 25 år, och för låginkomsthushåll, där 100 euro per år betalas ut till skolmaterial.

Debatten om hur barnfattigdom ska bekämpas har handlat om huruvida sociala utgifter för barn verkligen ska gå till föräldrarna i stället för till offentliga sektorn. Den tyska regeringen spenderar relativt höga summor på stöd till arbetslösa och låginkomsttagare. Men de offentliga utgifterna för barnomsorg är betydligt lägre än i många andra OECD-länder. Faktum är att Tyskland bara ligger strax över USA:s nivå. Röster i debatten har hävdat att en större del av de offentliga utgifterna i stället bör gå till offentliga sektorn, som skolmat och fri hälsovård för barn. Det skulle göra dem mindre utsatta för föräldrarnas bristande ansvar och skapa en mer jämlik startpunkt i livet.

Andra debattörer har menat att det inte spelar någon roll hur mycket man höjer bidragsnivåerna inom Hartz IV. De har redan höjts ett par gånger under 2010, till och med till den nivå, menar vissa på den politiska högerkanten, att det inte lönar sig att ta ett dåligt betalt arbete jämfört med att stanna kvar i bidrag. Lönerna i många yrkeskategorier är så pass låga, att det är en omöjlighet att försörja en familj på den. Många röster i debatten har höjts för att en minimilön måste införas.

Framtidsprognoser
Hittills har inga åtgärdspaket eller politiska investeringar gett tillräckliga resultat. Tyska barnskyddsförbundet har redan varnat för en massiv ökning av barnfattigdom de kommande åren. En av Tysklands främsta forskare på området, professor Hans Bertram vid Humboldtuniversitetet i Berlin, har sagt till BBC att han förutsåg en ökning av barnfattigdomen på flera procent de kommande åren. När den ekonomiska krisen slår

till igen, och när massiva åtgärder för att rädda euron har satts in från tyska regeringens håll, befarar många att arbetslösheten återigen kommer att stiga och att ytterligare offentliga utgifter till barns välfärd kan komma att stramas åt.

Slutsatser

I ett jämförande perspektiv med Sverige är Tysklands barnfattigdomssiffror alarmerande. Sverige och de nordiska länderna framhålls ofta som idealsamhällen med utbyggd barnomsorg och föräldraförsäkring, fria skolmåltider och fri sjukvård till alla barn. En slags Astrid Lindgren-värld där samma villkor gäller för alla. Det stämmer förstås inte helt och hållet, men historiskt har Sverige haft en välfärdsmodell som i högre utsträckning dämpat klassklyftorna än Tyskland. Det aktiva jämställdhetsarbetet i Sverige har fört med sig väl utbyggd barnomsorg och bättre arbetslivsmöjligheter för kvinnor. Tysklands återförening 1989 innebar att två välfärdssystem med olika ideologiska utgångspunkter krockade.

Tysklands regering har sneglat på den svenska modellen för att bygga ut barnomsorgen och få fler föräldrar i arbete. Dock finns det regionala skillnader i frågan. I hela DDR fanns en utbyggd barnomsorg, vilket i viss utsträckning fortfarande finns kvar. I de förbundsstater där kristenkonservativa partier haft makten råder fortfarande en utbredd hemmafrukultur.

Kristenkonservativa förespråkare har också motsatt sig en utbyggd offentlig barnomsorg. En känd sociolog sade för några år sedan i en tv-debatt att vart tredje dagisbarn blir psykiskt stört, något man inte minst kunde se i Sverige. Det finns en rotad föreställning om att mödrar som inte är hemma med sina barn är dåliga mödrar. Arbetsmarknadsminister Ursula von der Leyen, från det konservativa CDU, har av den tyska kyrkan anklagats för att vara en dålig mor eftersom hon fortsatt arbeta trots att hon har många barn.

Tysklands utbredda låglönesektor är inte minst ett stort problem. Att införa lagstadgad minimilön skulle kunna minska riskerna för att arbetskraften blir utnyttjad.

8. Avslutning

Debatten om barnfattigdom utgörs av ett myller av statistik, jämförelser och argument. Vi har i den här rapporten försökt ge en bild av barnfattigdomen de senaste 20 åren genom att ge en sammanfattande bild av tillgänglig statistik och analysera vad den ekonomiska krisen inneburit. Vi har rett ut skillnaden mellan olika fattigdomsbegrepp, gjort utblickar till Storbritannien och Tyskland och även gett några snabba bilder av den allmänna opinionens inställning till barnfattigdomen.

Den undersökning som vi låtit göra visar att allmänheten tycker att barnfattigdom i Sverige är ett stort problem. 81 procent av de tillfrågade anser att det är ett stort eller mycket stort problem. 61 procent kan tänka sig att avstå ett femte jobbskatteavdrag för att regeringen i stället ska satsa på att bekämpa barnfattigdomen.

Det har visat sig att den samstämmighet som tycks råda i debatten mest är en enighet på ytan. Borgerliga debattörer har en tendens att tona ned den relativa fattigdomen och i stället peka på den absoluta fattigdomen som det mest avgörande. Det märks i regeringsföreträdares retorik och det märks på borgerliga ledarsidor, inte minst Dagens

Nyheter, som under flera år gjort det till en favoritsport att kritisera rapporter som slår larm om att Sverige ännu inte kommit till rätta med problemet med barnfattigdom.

Vi argumenterar i den här rapporten för att både det relativa och det absoluta måttet är relevanta. Det relativa (ofta uttryckt som de barn som växer upp i familjer med mindre än 60 procent av medianinkomsten i landet) har den fördelen att det tar hänsyn till den allmänna välståndsnivån och erkänner att barn kan fara illa av ekonomisk utsatthet även om de inte lever i familjer som svälter.

Det visar sig, när man studerar siffrorna närmare, att den absoluta fattigdomen minskade under nästan hela perioden mellan det tidiga 1990-talet och tiden strax före den ekonomiska krisen. Några grupper halkade dock efter även under den här perioden, främst barn till ensamstående mödrar och barn till familjer som invandrat till Sverige. Efter 2008 har den ekonomiska krisen på nytt gjort att den absoluta fattigdomen bland barn ökat även totalt sett.

Den relativa fattigdomen har blivit större under hela mätperioden, vilket är en effekt av att inkomstskillnaderna, ojämlikheten i samhället, har ökat under hela perioden mellan det tidiga 1980-talet och i dag. Under perioden efter finanskrisen 2008 pekar det mesta även på att den absoluta fattigdomen ökar, i spåren av ökad arbetslöshet.

Den ekonomiska krisen har även gjort att kostnaderna för socialbidrag ökat i kommunerna och rapporterna om att fler barn lever i utsatta miljöer har ökat. Det visar sig i arbetslöshetsstatistiken, men också i det faktum att fler av dem som uppbär försörjningsstöd/socialbidrag numera fastnar i ett långvarigt bidragsberoende. Det har helt enkelt blivit svårare för fattiga barnfamiljer att ta sig ur ekonomisk marginalisering.

Det visar sig också att familjepolitiken under den här perioden i mindre utsträckning än tidigare klarar av att minska fattigdomen. Systemen med barnbidrag, försäkringar och andra delar av välfärdssystemet har inte följt med konjunkturutvecklingen, en tendens som både Rädda barnen och Barnombudsmannen slagit larm om.

Väger man samman dessa utvecklingstendenser hittar man också argument för vilka åtgärder som lämpar sig bäst för den som vill minska och i förlängningen helt utradera barnfattigdomen, och därmed ge alla barn den lika startpunkt de är utlovade i den politiska retoriken.

Jobb är förstås det viktigaste svaret. Utan ett arbete klarar man inte att på egen hand ta sig ur en ekonomisk marginalisering. Det bästa och mest effektiva sättet att minska barnfattigdomen är därför att satsa på att få fler i jobb. Det visar även exemplen från Tyskland och Storbritannien.

Men det räcker inte med en jobbpolitik.

Både exemplen från Tyskland och Storbritannien visar att det krävs en balanserad kompott av politiska åtgärder, där satsningar på barnomsorg, bidrag till de sämst ställda barnfamiljerna, ett väl utbyggt försäkringssystem med mera är viktiga komponenter.

Dels visar det sig inte minst genom att det i statistiken framgår att även många bland dem som har ett arbete är att definiera som fattiga. Ensamstående mödrar tvingas arbeta deltid för att hinna med det berömda livspusslet, och i många fall är lönerna så låga att man ändå hamnar i fattigdom, inte minst relativ fattigdom.

Den borgerliga regeringen i Sverige har använt jobbskatteavdraget som det främsta argumentet och instrumentet i kampen mot barnfattigdomen. Avdraget ska både minska arbetslösheten och ge mer pengar i plånboken till barnfamiljer med låg inkomststandard och skapa fler jobb, det vill säga öka sysselsättningen.

Men jobbskatteavdraget är ett trubbigt instrument. Sysselsättningen har ökat, det är helt sant, och de borgerliga partierna berömmer sig också om den saken. Men ingen regering i dag hävdar att man inom någon rimlig tid kan åstadkomma full sysselsättning. Tvärtom har arbetslösheten ökat i alla europeiska länder. I Sverige förväntas den under 2012 landa på drygt 7 procent, möjligen ännu högre. Enligt SCB:s arbetskraftsundersökning var 336 000 personer arbetslösa i augusti 2011, jämfört med 283 000 i arbetskraftsundersökningen från 2006. En ökning med drygt 50 000 arbetslösa över sex år.

I en intervju i tidningen Kollega från hösten 2010 säger Arbetsförmedlingens prognoschef Tord Strannefors att det kommer ta många år innan arbetslösheten sjunker till de nivåer den låg på före finanskraschen 2008, och då talar vi ändå om en arbetslöshet som i bästa fall hamnar kring 4 procent, vilket även i det bästa av scenarier innebär att ett stort antal småbarnföräldrar förblir arbetslösa. För dem har den borgerliga regeringen alltså ingen politik. De är lämnade åt sitt öde så länge de inte kan få ett jobb.

I en debattartikel i Svenska Dagbladet hävdade den moderate riksdagsmannen Jan M Ericson att jobbskatteavdraget som inget annat klarat av att minska barnfattigdomen tack vare det kontanttillskott avdraget skulle innebära. Han skrev att: ”Riksdagens utredningstjänst uppskattar att andelen barn som lever i familjer med disponibel inkomst under gränsen för försörjningsstöd tack vare jobbskatteavdraget har minskat med 13 procent mellan åren 2007 och 2010.”

Problemet för Ericson, liksom för andra som hävdar att jobbskatteavdraget är vägen till minskad barnfattigdom, är att i samma underlag som Jan Ericson baserar sin slutsats på, konstaterar utredarna som tagit fram underlaget följande: ”Det går inte att dra några säkra slutsatser om avdragets inverkan på barnfattigdomen.”

Att ett visst antal kan ha kommit ur barnfattigdom på grund av en politisk åtgärd säger heller inget om hur många fler som hamnat i fattigdom under mätperioden.

Allt talar för att den som på allvar vill ta sig an barnfattigdomen måste satsa även på familjepolitiken. Exemplen från både Tyskland och Storbritannien visar att en väl utbyggd och billig förskola är ett effektivt medel för att ge fler föräldrar möjlighet att faktiskt ta ett jobb. Där kan det utan tvekan finnas ett utrymme för reformer, till exempel genom utbyggd service med förskola på kvällar och nätter eller bättre fritidsverksamhet.

De båda exemplen visar också att riktade bidrag och transfereringar fungerar i kampen mot barnfattigdom, som ett viktigt komplement till jobbpolitiken. Utan stöd genom välfärdssystemet lämnas de som inte kan ta eller hittar ett jobb vind för våg och fattigdomen både ökar och riskerar att permanentas.

Unicef argumenterar för högre offentliga utgifter för att bekämpa barnfattigdomen:

”Högre offentliga utgifter som spenderas på välfärd för familjer är associerade med lägre barnfattigdomstal. Inget OECD-land som spenderar 10 procent eller mer av BNP på

sociala utgifter har barnfattigdomstal högre än 10 procent. Inget land som spenderar mindre än 5 procent av BNP i sociala utgifter har barnfattigdomstal på lägre än 15 procent. ”(Unicef i en rapport om barnfattigdom i OECD-länderna från 2010.)

Ett annat argument, bland annat framfört på DN:s ledarsida, är att det inte är barnfattigdomen i sig som är problemet. Genom att satsa på åtgärder för att öka den sociala rörligheten kan man reducera barnfattigdomens effekter, är tanken. Men det argumentet är en självmotsägelse. Alla erfarenheter visar att det finns ett samband mellan barns ekonomiska uppväxtmiljö och de villkor man kan skaffa sig som vuxen. För att öka den sociala rörligheten måste man alltså fokusera på just barnfattigdomen, och se till att barn inte behöver växa upp i ekonomiskt utsatta miljöer.

All tillgänglig forskning visar att ekonomiskt utsatta miljöer i barndomen leder till sämre resultat i skolan, större risk för ohälsa, utsatthet för mobbning och svårigheter att göra just en klassresa. Det betyder att föräldrarnas ekonomiska status är viktig om än inte helt avgörande för barns chanser senare i livet.

Kampen för barns lika chanser måste per definition alltså vara en kamp för mindre social orättvisa i samhället som helhet.

Källhänvisningar

Tyskland:
Hübenthal, Maksim (2010) Strategies against child poverty in Germany - why East German children are poorer... Deutsches Institut für Internationale Pädagogische Forschung (DIPF)

IUC, Journal of Social Work (2008)
http://www.bemidjistate.edu/academics/publications/social_work_journal/issue16/articles/fiegler.htm

Nöthling, C. (2007). Child Poverty: Data and facts, Lobby for Children e.V.,unpublished material, Erfurt.

OECD (2011), *Doing Better for Families*

UNICEF (2005), ”Child Poverty in Rich Countries”. Innocenti Report Card 6, UNICEF Innocenti Research Centre, Florence.

UNICEF (2005) ”A portrait of Child Poverty in Germany” Innocenti Working Papers 2005.

UNICEF (2010), ”The Children Left Behind: A league table of inequality in child well-being in the world’s rich countries”, Innocenti Report Card 9, UNICEF Innocenti Research Centre, Florence.

Zander, M. (2006). Growing up in poverty - in a welfare state. In Lutz, R. (ed.) Kinderarmut erkennen, wirksam handeln, Paolo Freire Verlag, Oldenburg.

http://news.bbc.co.uk/2/hi/8152346.stm

http://www.spiegel.de/international/germany/0,1518,720234-5,00.html

http://www.kinder-armut.de/

http://www.spiegel.de/international/germany/0,1518,720234,00.html

http://www.spiegel.de/international/germany/0,1518,720063,00.htm

http://www.spiegel.de/international/germany/0,1518,676839,00.html

http://www.fokus.se/2008/04/tyskland-sneglar-pa-sverige/

http://www.europaportalen.se/2011/04/minimilon-ska-skydda-mot-lonedumping

Barnfattigdomens utveckling och barns ohälsa:
Arbetarrörelsens tankesmedja (2010). ”Lika startpunkt? Knappast”

Barnhuset (2007), ”Våld mot barn 2006-2007. En kartläggning” Stiftelsen Allmänna Barnhuset och Karlstads universitet

Barnombudsmannen (2010) ”Upp till 18 – fakta om barn och ungdom” Barnombudsmannen rapporterar BR2010:01

Center for Law and Policy (2005) ”The UK Commitment – Ending Child Poverty by 2020”. Elisa Minhoff

Dagens Nyheter 29 januari 2011: ”Allt fler arbetslösa står utan a-kassa”

E24, ”Större ekonomiska skillnader mellan svenska barnfamiljer”, 23/11 2009.

End Child Poverty (2008) ”Employment and Child Poverty Briefing”.

Ericsson, Jan, Sänkta skatter har gjort att färre barn är fattiga, Svenska Dagbladet, 5/4 2011

Finansdepartmentet (2011). ”Finansdepartementet skriver ned tillväxtutsikterna” http://www.regeringen.se/sb/d/15055/a/173833

Socialstyrelsen (2010) Social Rapport 2010

Folkhälsoinstitutet (2011) ”Kartläggning av psykisk hälsa barn och unga”. Statens folkhälsoinstitut

Försäkringskassan (2010) ”Resultatindikationer för den ekonomiska familjepolitiken”. Socialförsäkringsrapport 2010:10

Försäkringskassan (2010) Socialförsäkringen i siffror 2010

Guardian, ”The Child Poverty Map of Britain”, 23/2 2011.

Guardian, ”Warning over child poverty levels”, 11/10 2011.

Joseph Rowntree Foundation (2008) ”Childcare and child poverty”. Jane Waldfogel and Alison Garnham.

Joseph Rowntree Foundation (2008) ”Can work eradicate child poverty?” Dave Simmonds and Paul Bivand.

Joseph Rowntree Foundation (2008) ”What is needed to end child poverty in 2020?”. Donald Hirsch.

Joseph Rowntree Foundation (2011) ” Response to the UK Government's Tackling Child Poverty and Improving Life Chances: Consulting on a New Approach

Kjöller, Hanne, ”Barnfattigdom: allt för starka ord döljer verkligt problem” Dagens Nyheter, 2/2 2011.

Konsumentverket (2011), ”Hushållets kostnader”, www.konsumentverket.se

Larsson, Therese, ”Tyskland sneglar på Sverige”. Fokus.se, 4/4 2008. http://www.fokus.se/2008/04/tyskland-sneglar-pa-sverige/

Liby Alonso, Martin, ”Ge barnen verktyg, Dagens Nyheter 1/7 2011.

Neubacher, Alexander, ”Germany's Misguided Approach to Fighting Child Poverty”, Spiegel.de, 30/9 2010. http://www.spiegel.de/international/germany/0,1518,720234-5,00.html

OECD (2011) ”Doing better for families – United Kingdom.

Rosenberg, Steve,”German children blighted by poverty”, BBC news, 16/7 2009. http://news.bbc.co.uk/2/hi/8152346.stm

Rädda Barnen (2011) ”Barnfattigdomen i Sverige”

Rädda Barnen (2011) ”Välfärd – inte för alla. Den ekonomiska familjepolitikens betydelse för barnfattigdomen i Sverige”. Tapio Salonen.

Räddningsverket (2007) ”Sociala bakgrundsfaktorer hos skadade barn och ungdomar”.

SCB (2009) Barn i dag – en beskrivning av barns villkor med Barnkonventionen som utgångspunkt, Temarapport 2009:2. Statistiska Centralbyrån

SCB inkomstundersökning (2010) HE21 Inkomstfördelningen i Sverige. Individer och hushåll

SCB (2011) ”Hushållens ekonomi 2010”, Statistisk årsbok 2011. Statistiska Centralbyrån

SCB (2011) Arbetskraftsundersökningarna (AKU): http://www.scb.se/Pages/Product___23262.aspx

SCB, Välfärd, nr 3 2010

Socialstyrelsen 2010, Social rapport

Socialstyrelsen 2011: Arbetslöshet vanligaste skälet till bistånd:

http://www.socialstyrelsen.se/nyheter/2011augusti/arbetsloshetvanligasteskalettillekonomisktbistand?utm_source=feedburner&utm_medium=twitter&utm_campaign=Feed%3A+Socialstyrelsen-Aktuellt+%28Socialstyrelsen+Nyheter%29

Socialstyrelsen (2011) ”Ekonomiskt bistånd årsstatistik 2010. Utbetalda belopp samt antal biståndsmottagare och antal biståndshushåll”. Sveriges officiella statistik

Socialstyrelsen (2011) ”Ekonomiskt bistånd kvartal 1–2, år 2011. Läns- och kommunvis redovisning av utbetalt ekonomiskt bistånd”. Sveriges officiella statistik

Skolverket (2011). SIRIS – Statistik avseende grundskolan – betyg

http://siris.skolverket.se/portal/page?_pageid=33,90309&_dad=portal&_schema=PORTAL

Spiegel online, ”German Budget Woes Deepen after Court Orders Welfare Revamp”, Spiegel.de, 9/2 2010.

Tankesmedjan (2010), Jämlik startpunkt? Knappast. Jesper Bengtsson

Ungdomsstyrelsen (2008) ”Fokus 08. En analys av Ungas utanförskap”

Wohlert, Christian, ”Minimilön ska skydda mot lönedumping”, 4/12 2011, Europaportalen.se, http://www.europaportalen.se/2011/04/minimilon-ska-skydda-mot-lonedumping

Bilaga 1. Fattigdomens utveckling under 20 år, Social Rapport 2010.

Tabell 3:2. Absolut fattigdom perioden 1993–2007

Mycket fattiga, fattiga samt de med mycket begränsad ekonomi. Andel med inkomster* under en given inkomststandard. Genomsnitt för perioderna 1993–1998, 1999–2002 och 2003–2007. Hela befolkningen. Procent.

Befolkningsgrupp	Inkomststandardens nivå i förhållande till det absoluta fattigdomsstrecket								
	Mycket fattiga Inkomststandard < 0,75			Fattiga Inkomststandard < 1			Mycket begränsad ekonomi Inkomststandard < 1,25		
	1993–1998	1999–2002	2003–2007	1993–1998	1999–2002	2003–2007	1993–1998	1999–2002	2003–2007
	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Samtliga	**2,5**	**2,4**	**1,9**	**9,4**	**7,3**	**5,5**	**27,3**	**19,7**	**14,1**
Kvinnor	2,4	2,5	1,8	9,7	7,8	5,5	29,5	22,1	15,4
Män	2,5	2,4	2,0	9,0	6,8	5,5	25,1	17,2	12,8
Födda i Sverige (20+ år)	1,8	1,8	1,4	6,3	5,0	3,7	21,4	15,3	10,5
Utrikesfödda (20+ år)	4,3	4,2	3,9	17,7	14,3	12,1	40,4	31,7	27,1
Vistelsetid i Sverige									
0–5 år	7,4	6,6	9,1	39,5	29,9	28,1	74,2	55,0	49,4
6–10 år	7,3	6,2	6,0	21,8	25,4	20,2	54,8	47,6	41,5
11–20 år	5,8	5,1	4,3	19,2	14,1	12,0	41,0	35,9	31,7
21+ år	1,7	2,6	1,7	7,0	6,5	5,3	22,1	18,2	14,3
Födelseregion									
Norden	2,5	2,7	2,5	7,2	6,4	4,9	22,8	17,5	12,7
Västeuropa**	3,6	2,6	3,5	9,6	7,0	8,6	23,1	19,2	16,1
Nordöstra Europa	2,4	4,4	3,0	10,7	8,2	9,5	31,7	22,2	21,3
Sydöstra Europa	3,1	3,7	1,9	25,0	18,7	10,1	54,5	39,7	27,6
Mellanöstern/Nordafrika	10,8	8,0	6,8	39,6	30,6	23,2	74,6	57,5	49,5
Övriga Afrika	5,0	3,6	3,4	33,4	23,5	19,9	72,9	48,0	38,7
Övriga Asien	6,6	6,6	6,2	28,3	17,3	16,9	54,1	36,9	33,3
Latinamerika	4,5	4,0	5,0	20,6	11,9	11,2	53,9	33,5	28,0

Tabellen fortsätter på nästa sida

Tabell 3:2 fortsättning från föreg. sida...

Befolkningsgrupp	Inkomststandardens nivå i förhållande till det absoluta fattigdomsstrecket								
	Mycket fattiga Inkomststandard < 0,75			Fattiga Inkomststandard < 1			Mycket begränsad ekonomi Inkomststandard < 1,25		
	1993–1998	1999–2002	2003–2007	1993–1998	1999–2002	2003–2007	1993–1998	1999–2002	2003–2007
	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Hushållstyp (20+ år)									
Ensamboende kvinnor	3,6	3,1	2,8	12,1	10,9	7,9	42,0	35,8	25,4
Ensamboende män	5,0	4,4	4,3	11,2	9,5	9,4	27,8	22,1	19,2
Sammanboende									
Utan hemmavarande barn	0,7	0,6	0,5	2,7	2,2	1,7	10,5	7,3	4,8
Hemmavarande barn 0–18 år, gemensamma	1,9	1,4	1,4	8.8	6,7	4,6	26,8	15,7	10,4
Hemmavarande barn 0–18 år, endast ej gemensamma	1,4	0,8	1,5	5,9	3,1	3,6	13,4	8,5	8,3
Ensamstående med barn 0–18 år									
Kvinnor	4,3	3,7	2,7	21,6	14,7	10,5	62,1	51,4	38,3
Män	3,8	2,8	2,4	16,2	9,7	6,5	45,8	26,6	18,0
Socioekonomisk grupp (20–64 år)									
Arbetare	0,7	0,9	0,6	3,7	3,0	2,1	16,2	10,8	7,0
Högre tjänsteman	0,2	0,3	0,2	1,2	0,8	0,5	5,2	2,3	1,8
Arbetsmarknadsstatus (20–64 år)									
Förvärvsarbetande	1,5	1,5	1,0	4,5	3,4	2,4	14,4	8,9	6,1
Studerande	8,6	7,6	9,2	26,0	21,9	23,3	55,2	46,3	45,0
Arbetslös/sjuk/förtidspensionär	2,0	1,6	1,5	8,8	5,7	5,9	27,6	19,2	18,2
Åldersgrupp									
0–19 år	3,5	3,6	2,5	14,5	10,9	7,6	38,8	26,8	18,3
20–24 år	7,9	6,7	7,0	19,1	16,3	16,1	38,0	32,8	31,7
25–44 år	2,3	2,6	2,2	9,0	7,1	5,7	26,6	17,5	13,1
45–64 år	1,4	1,3	1,0	4,2	3,2	2,7	11,2	8,1	7,0
65–74 år	0,5	0,7	0,5	3,6	3,8	1,9	18,6	15,8	8,1
75+ år	0,8	1,0	0,4	9,8	8,2	4,3	46,1	36,5	21,9

* Ekvivalerad disponibel inkomst.
** Inkl. Australien, Kanada, Nya Zeeland och USA.
Källa: HEK, Statistiska centralbyrån.

(Social rapport 2010.)

Bilaga 2. Betygsgenomsnitt 2006 och 2009. Arbetarrörelsens tankesmedja. Lika startpunkt? Knappast.

Tabell 11:
Andel barn i hushåll med ekonomiskt bistånd och genomsnittligt meritvärde årskurs 9 i några av Stockholms stadsdelar
Källa: Stockholms stad och SIRIS, egen bearbetning

	Andel barn		Meritvärde	
Stadsdelsförvaltning:	*2006*	*2009*	*2006*	*2009*
Rinkeby-Kista	26,1	22,6	196,2	187,6
Spånga-Tensta	21,6	16,7	194,6	216,6
Hässelby-Vällingby	10	9,1	217,5	206,5
Bromma	3,4	2,7	241,4	246,4
Norrmalm	2,3	1,4	261,9	267,6
Östermalm	1,4	0,9	253,6	260,75
Enskede/Årsta/Vantör	14,2	10,8	205,6	223,7
Skärholmen	16,4	14,2	204,5	202,4

Tabell 12:
Antal barn i hushåll med ekonomiskt bistånd och genomsnittligt meritvärde årskurs 9 i några av Göteborgs stadsdelar

Källa: Göteborgs stad

	Andel barn		Meritvärde	
Stadsdelsförvaltning:	*2006*	*2009*	*2006*	*2009*
Gunnared	1895	1884	196,08	177,56
Lärjedalen	2477	2220	191,25	176,4
Bergsjön	1709	1494	163,9	158,1
Härlanda	159	174	226,65	229,95
Örgryte	174	192	221,36	226,66
Centrum	278	225	235,43	232,9
Älvsborg	47	20	246,23	230,9
Askim	83	23	227,47	234,57
Tynnered	701	233	191,34	195,76
Torslanda	43	28	220,65	217,73
Biskopsgården	1232	773	181,55	182,55

Tabell 13:
Antal barn i hushåll med ekonomiskt bistånd och genomsnittligt meritvärde årskurs 9 i Malmö

Källa: Malmö kommun

	Andel barn		Meritvärde	
Stadsdelsförvaltning:	*2006*	*2009*	*2006*	*2009*
Centrum	741	646	201,12	211,26
Södra Innerstaden	1969	1804	177,1	177,46
Västra innerstaden	148	187	232,03	222,96
Limhamn-Bunkeflo	97	160	222,2	219,74
Hyllie	1154	1165	205,37	233,28
Fosie	2156	2285	199,62	191,06
Oxie	166	179	203,7	194,2
Rosengård	3294	2888	155,6	144,15
Husie	122	133	223,58	216,75
Kirseberg	441	501	209,07	220,26

(Arbetarrörelsens tankesmedja 2010)

Bilaga 3. Enkätundersökning

Enligt Rädda Barnen levde 220 000 barn i fattigdom i Sverige under 2008. Det vill säga 11,5 procent av alla barn i Sverige. Med barnfattigdom menas barn som växer upp i hushåll som får socialbidrag och/eller har låg inkomststandard. Tycker du att det är ett stort eller litet problem för hela samhället att barn i Sverige växer upp i fattigdom?

		Kön		Ålder				Utbildning		
	Totalt	Man	Kvinna	-29 år	30-44 år	45-59 år	60- år	Grundskola	Gymnasium	Universitet
Antal intervjuer	**1000**	**495**	**505**	**231**	**242**	**235**	**293**	**103**	**465**	**430**
Ett mycket stort problem	49%	44%▽	53%▲	38%▽	54%	56%▲	47%	45%	50%	47%
Ett ganska stort problem	32%	33%	30%	37%▲	34%	27%	30%	38%	33%	29%
Ett varken stort eller litet problem	11%	12%	9%	14%	6%▽	9%	14%	11%	10%	12%
Ett ganska litet problem	5%	6%	4%	6%	4%	5%	6%	4%	4%	7%
Ett mycket litet problem	2%	3%	2%	4%	2%	1%	2%	-	2%	3%
Vet inte	1%	1%	1%	2%	1%	1%	2%	2%	1%	1%

Tror du att barn som växer upp i fattiga familjer har svårare att klara sig bra ekonomiskt senare i livet än andra barn?

		Kön		Ålder				Utbildning		
	Totalt	Man	Kvinna	-29 år	30-44 år	45-59 år	60- år	Grundskola	Gymnasium	Universitet
Antal intervjuer	**1000**	**495**	**505**	**231**	**242**	**235**	**293**	**103**	**465**	**430**
Ja, de möter nog ofta större problem ekonomiskt	51%	57%▲	46%▽	50%	55%	56%	46%▽	45%	53%	51%
Nej, det är främst andra faktorer som påverkar var man hamnar senare i livet	41%	36%▽	45%▲	40%	37%	37%	47%▲	42%	40%	41%
Vet inte	8%	7%	9%	11%	8%	7%	7%	13%▲	7%	8%

Socialforskaren Tapio Salonen har räknat ut att det skulle kosta ca 15 miljarder att bli av med barnfattigdomen i Sverige. Det är nästan exakt samma belopp som det femte jobbskatteavdrag som regeringen planerar att genomföra under mandatperioden. Skulle du vara beredd att avstå från ytterligare en skattesänkning och istället lägga alla 15 miljarder på att minska barnfattigdomen?

		Kön		Ålder				Utbildning		
	Totalt	Man	Kvinna	-29 år	30-44 år	45-59 år	60- år	Grundskola	Gymnasium	Universitet
Antal intervjuer	**1000**	**495**	**505**	**231**	**242**	**235**	**293**	**103**	**465**	**430**
Ja	61%	59%	64%	60%	67%▲	62%	57%	70%	63%	57%▽
Nej	20%	24%▲	16%▽	21%	16%	19%	23%	12%▽	18%	24%▲
Vet inte	19%	17%	21%	19%	17%	18%	21%	18%	19%	18%

Copyright Novus Opinion 2011

Enligt Rädda Barnen levde 220 000 barn i fattigdom i Sverige under 2008. Det vill säga 11,5 procent av alla barn i Sverige. Med barnfattigdom menas barn som växer upp i hushåll som får socialbidrag och/eller har låg inkomststandard. Tycker du att det är ett stort eller litet problem för hela samhället att barn i Sverige växer upp i fattigdom?

		Sysselsättning							Sektor		Fack			
	Totalt	Studerande	Arbetare	Tjänste-man	Egen företa-gare	Pen-sionär	Ar-betssökande	Annan	Privat	Offentlig	Nej	LO	TCO	SACO
Antal intervjuer	**1000**	**121**	**219**	**252**	**51**	**215**	**53**	**89**	**276**	**188**	**285**	**191**	**145**	**103**
Ett mycket stort problem	49%	46%	56%▲	49%	35%	44%	44%	58%	50%	55%	41%▽	57%▲	61%▲	41%
Ett ganska stort problem	32%	32%	32%	29%	38%	31%	47%▲	27%	31%	31%	34%	34%	27%	36%
Ett varken stort eller litet problem	11%	12%	5%▽	11%	16%	15%▲	6%	10%	9%	8%	14%▲	4%▽	7%	9%
Ett ganska litet problem	5%	5%	4%	6%	7%	6%	2%	3%	6%	4%	6%	3%	3%	9%
Ett mycket litet problem	2%	3%	2%	3%	3%	2%	-	2%	3%	1%	4%	1%	2%	3%
Vet inte	1%	1%	0%	2%	-	2%	-	1%	1%	1%	1%	1%	-	2%

Tror du att barn som växer upp i fattiga familjer har svårare att klara sig bra ekonomiskt senare i livet än andra barn?

		Sysselsättning							Sektor		Fack			
	Totalt	Studerande	Arbetare	Tjänste-man	Egen företa-gare	Pen-sionär	Ar-betssökande	Annan	Privat	Offentlig	Nej	LO	TCO	SACO
Antal intervjuer	**1000**	**121**	**219**	**252**	**51**	**215**	**53**	**89**	**276**	**188**	**285**	**191**	**145**	**103**
Ja, de möter nog ofta större problem ekonomiskt	51%	54%	51%	55%	52%	43%▽	52%	57%	51%	58%	51%	58%▲	56%	51%
Nej, det är främst andra faktorer som påverkar var man hamnar senare i livet	41%	36%	40%	37%	41%	48%▲	42%	37%	42%	33%▽	40%	37%	36%	40%
Vet inte	8%	10%	8%	8%	7%	8%	6%	6%	7%	9%	9%	5%	8%	10%

Copyright Novus Opinion 2011

Socialforskaren Tapio Salonen har räknat ut att det skulle kosta ca 15 miljarder att bli av med barnfattigdomen i Sverige. Det är nästan exakt samma belopp som det femte jobbskatteavdrag som regeringen planerar att genomföra under mandatperioden. Skulle du vara beredd att avstå från ytterligare en skattesänkning och istället lägga alla 15 miljarder på att minska barnfattigdomen?

		Sysselsättning							Sektor		Fack			
	Totalt	Studerande	Arbetare	Tjänste-man	Egen företa-gare	Pen-sionär	Ar-betssökande	Annan	Privat	Offentlig	Nej	LO	TCO	SACO
Antal intervjuer	**1000**	**121**	**219**	**252**	**51**	**215**	**53**	**89**	**276**	**188**	**285**	**191**	**145**	**103**
Ja	61%	62%	69%▲	58%	50%	55%▽	67%	66%	62%	66%	59%	76%▲	68%	52%▽
Nej	20%	20%	12%▽	24%	36%▲	22%	18%	15%	20%	16%	22%	10%▽	16%	27%
Vet inte	19%	18%	18%	18%	14%	22%	16%	19%	18%	18%	18%	14%	15%	21%

Enligt Rädda Barnen levde 220 000 barn i fattigdom i Sverige under 2008. Det vill säga 11,5 procent av alla barn i Sverige. Med barnfattigdom menas barn som växer upp i hushåll som får socialbidrag och/eller har låg inkomststandard. Tycker du att det är ett stort eller litet problem för hela samhället att barn i Sverige växer upp i fattigdom?

		Civilstånd			Hushållsinkomst				Ort		
	Totalt	Gift	Sambo	Ensam-stående	-200k	200k-399k	400k-599k	600k-	Storstad	Mellanbygd	Glesbygd
Antal intervjuer	**1000**	**444**	**221**	**335**	**117**	**247**	**231**	**261**	**364**	**519**	**88**
Ett mycket stort problem	49%	51%	49%	46%	47%	45%	50%	49%	47%	51%	40%
Ett ganska stort problem	32%	31%	32%	33%	36%	32%	33%	31%	29%	33%	38%
Ett varken stort eller litet problem	11%	10%	11%	12%	9%	13%	10%	10%	14%▲	8%▽	15%
Ett ganska litet problem	5%	7%	5%	4%	3%	6%	4%	7%	5%	5%	4%
Ett mycket litet problem	2%	1%	3%	3%	4%	2%	2%	3%	4%▲	1%▽	1%
Vet inte	1%	1%	1%	2%	-	3%▲	1%	0%	1%	1%	1%

Copyright Novus Opinion 2011

		Civilstånd			Hushållsinkomst				Ort		
	Totalt	Gift	Sambo	Ensam-stående	-200k	200k-399k	400k-599k	600k-	Storstad	Mellanbygd	Glesbygd

Tror du att barn som växer upp i fattiga familjer har svårare att klara sig bra ekonomiskt senare i livet än andra barn?

		Civilstånd			Hushållsinkomst				Ort		
	Totalt	Gift	Sambo	Ensam-stående	-200k	200k-399k	400k-599k	600k-	Storstad	Mellanbygd	Glesbygd
Antal intervjuer	**1000**	**444**	**221**	**335**	**117**	**247**	**231**	**261**	**364**	**519**	**88**
Ja, de möter nog ofta större problem ekonomiskt	51%	51%	54%	50%	53%	45%▽	56%	56%	51%	52%	52%
Nej, det är främst andra faktorer som påverkar var man hamnar senare i livet	41%	43%	37%	40%	36%	49%▲	35%▽	39%	41%	41%	39%
Vet inte	8%	7%	8%	9%	11%	7%	9%	5%	8%	7%	9%

Socialforskaren Tapio Salonen har räknat ut att det skulle kosta ca 15 miljarder att bli av med barnfattigdomen i Sverige. Det är nästan exakt samma belopp som det femte jobbskatteavdrag som regeringen planerar att genomföra under mandatperioden. Skulle du vara beredd att avstå från ytterligare en skattesänkning och istället lägga alla 15 miljarder på att minska barnfattigdomen?

		Civilstånd			Hushållsinkomst				Ort		
	Totalt	Gift	Sambo	Ensam-stående	-200k	200k-399k	400k-599k	600k-	Storstad	Mellanbygd	Glesbygd
Antal intervjuer	**1000**	**444**	**221**	**335**	**117**	**247**	**231**	**261**	**364**	**519**	**88**
Ja	61%	60%	58%	65%	69%	59%	61%	59%	57%▽	63%	64%
Nej	20%	21%	22%	18%	18%	19%	21%	24%▲	22%	19%	18%
Vet inte	19%	20%	20%	17%	13%	22%	18%	16%	21%	18%	18%

Copyright Novus Opinion 2011

Enligt Rädda Barnen levde 220 000 barn i fattigdom i Sverige under 2008. Det vill säga 11,5 procent av alla barn i Sverige. Med barnfattigdom menas barn som växer upp i hushåll som får socialbidrag och/eller har låg inkomststandard. Tycker du att det är ett stort eller litet problem för hela samhället att barn i Sverige växer upp i fattigdom?

		Region					
	Totalt	Stockholm	Mellansverige	Småland och öarna	Sydsverige	Västsverige	Norrland
Antal intervjuer	**1000**	**206**	**228**	**83**	**138**	**206**	**111**
Ett mycket stort problem	49%	49%	52%	47%	44%	49%	48%
Ett ganska stort problem	32%	24%▽	31%	39%	36%	32%	37%
Ett varken stort eller litet problem	11%	15%▲	12%	4%▽	9%	10%	9%
Ett ganska litet problem	5%	7%	4%	6%	7%	5%	3%
Ett mycket litet problem	2%	3%	2%	1%	4%	3%	1%
Vet inte	1%	2%	1%	3%	-	1%	1%

Tror du att barn som växer upp i fattiga familjer har svårare att klara sig bra ekonomiskt senare i livet än andra barn?

		Region					
	Totalt	Stockholm	Mellansverige	Småland och öarna	Sydsverige	Västsverige	Norrland
Antal intervjuer	**1000**	**206**	**228**	**83**	**138**	**206**	**111**
Ja, de möter nog ofta större problem ekonomiskt	51%	47%	52%	46%	51%	54%	57%
Nej, det är främst andra faktorer som påverkar var man hamnar senare i livet	41%	46%	39%	51%▲	38%	39%	35%
Vet inte	8%	7%	9%	3%	11%	7%	8%

Socialforskaren Tapio Salonen har räknat ut att det skulle kosta ca 15 miljarder att bli av med barnfattigdomen i Sverige. Det är nästan exakt samma belopp som det femte jobbskatteavdrag som regeringen planerar att genomföra under mandatperioden. Skulle du vara beredd att avstå från ytterligare en skattesänkning och istället lägga alla 15 miljarder på att minska barnfattigdomen?

		Region					
	Totalt	Stockholm	Mellansverige	Småland och öarna	Sydsverige	Västsverige	Norrland
Antal intervjuer	**1000**	**206**	**228**	**83**	**138**	**206**	**111**
Ja	61%	57%	63%	64%	57%	63%	66%
Nej	20%	24%	18%	22%	22%	18%	17%
Vet inte	19%	20%	19%	13%	21%	20%	17%

Copyright Novus Opinion 2011

Enligt Rädda Barnen levde 220 000 barn i fattigdom i Sverige under 2008. Det vill säga 11,5 procent av alla barn i Sverige. Med barnfattigdom menas barn som växer upp i hushåll som får socialbidrag och/eller har låg inkomststandard. Tycker du att det är ett stort eller litet problem för hela samhället att barn i Sverige växer upp i fattigdom?

		Partisympati								
	Totalt	M	FP	C	KD	S	V	MP	SD	Annat
Antal intervjuer	**1000**	**267**	**43**	**42**	**36**	**254**	**45**	**66**	**49**	**12**
Ett mycket stort problem	49%	34%▽	27%▽	30%▽	40%	67%▲	63%▲	58%	40%	17%▽
Ett ganska stort problem	32%	39%▲	40%	32%	33%	27%	28%	21%	29%	53%
Ett varken stort eller litet problem	11%	14%▲	15%	19%	16%	4%▽	6%	10%	17%	-
Ett ganska litet problem	5%	7%	11%	13%▲	6%	1%▽	3%	9%	8%	16%
Ett mycket litet problem	2%	4%	7%▲	3%	2%	0%▽	-	1%	6%	13%▲
Vet inte	1%	2%	-	3%	3%	1%	-	-	-	-

Tror du att barn som växer upp i fattiga familjer har svårare att klara sig bra ekonomiskt senare i livet än andra barn?

		Partisympati								
	Totalt	M	FP	C	KD	S	V	MP	SD	Annat
Antal intervjuer	**1000**	**267**	**43**	**42**	**36**	**254**	**45**	**66**	**49**	**12**
Ja, de möter nog ofta större problem ekonomiskt	51%	41%▽	48%	47%	38%	65%▲	81%▲	58%	57%	30%
Nej, det är främst andra faktorer som påverkar var man hamnar senare i livet	41%	52%▲	39%	53%	60%▲	25%▽	15%▽	33%	39%	44%
Vet inte	8%	7%	13%	-	3%	10%	5%	9%	4%	27%▲

Socialforskaren Tapio Salonen har räknat ut att det skulle kosta ca 15 miljarder att bli av med barnfattigdomen i Sverige. Det är nästan exakt samma belopp som det femte jobbskatteavdrag som regeringen planerar att genomföra under mandatperioden. Skulle du vara beredd att avstå från ytterligare en skattesänkning och istället lägga alla 15 miljarder på att minska barnfattigdomen?

		Partisympati								
	Totalt	M	FP	C	KD	S	V	MP	SD	Annat
Antal intervjuer	**1000**	**267**	**43**	**42**	**36**	**254**	**45**	**66**	**49**	**12**
Ja	61%	43%▽	47%▽	44%▽	36%▽	86%▲	90%▲	75%▲	39%▽	54%
Nej	20%	31%▲	24%	36%▲	42%▲	6%▽	2%▽	10%	38%▲	23%
Vet inte	19%	26%▲	30%	19%	22%	8%▽	7%▽	14%	23%	23%

Copyright Novus Opinion 2011